

PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK
MASTER SEN

OUDERS GRAAG GEZIEN

Naam: Janca Pool
Studentnummer: S1059975
E-mailadres: Janca.Pool@windesheim.nl
Uitstroomprofiel: OZGV2012-2
Docent: Ingrid Brinks
Datum: Juni 2013

SAMENVATTING

Elke leerkracht wil graag een goede relatie met ouders. Pas als er een relatie met ouders is, kunnen er optimale omstandigheden worden gecreëerd voor de ontwikkeling en het leren van kinderen (Bolks, 2011). Toch hebben niet alle leerkrachten een goede relatie met ouders. Van de Laar en Van Rijs (2011) hebben een conflicten-top-vijf samengesteld over de meeste conflicten tussen ouders en leerkrachten:

1. Handelingswijze leerkracht.
2. Slechte communicatie.
3. Tegenvallend schooladvies of verwijzing naar speciaal basisonderwijs.
4. Straffen.
5. Onvoldoende aandacht voor kinderen met extra behoefte aan zorg.

Educatief partnerschap is een positief doel waar ouders en leerkrachten naar kunnen streven, maar het is geen vanzelfsprekendheid (Klaassen, 2008). Voor educatief partnerschap is gelijkwaardigheid en wederzijdsheid nodig. Het ontbreken van educatief partnerschap kan door beide partijen komen. Ouders en leerkrachten hebben verschillende eindverantwoordelijkheden. De bewustwording van de eindverantwoordelijkheid die leerkrachten en ouders hebben, is essentieel in een gelijkwaardig partnerschap (Beek, Rooijen & De Wit, 2007).

Voor u ligt het Praktijkgericht Onderzoek naar educatief partnerschap op de basisschool de 'K' te Zwolle, dat gericht is op handreikingen voor de leerkracht om de samenwerking te optimaliseren. Om te onderzoeken welke interventies van educatief partnerschap geschikt zijn voor de school, heeft de onderzoeker onderzocht wat de school al wel heeft uitgevoerd op het gebied van educatief partnerschap, hoe andere scholen educatief partnerschap vormgeven en welke aspecten van educatief partnerschap te realiseren zijn op de onderzoeksschool. Hiervoor zijn de meningen van leerkrachten, ouders en directie erg belangrijk geweest.

Naar aanleiding van het onderzoek kan geconcludeerd worden dat educatief partnerschap uit te voeren is op de onderzoeksschool met behulp van de handreikingen van de onderzoeker.

INHOUD

Voorwoord	5
Hoofdstuk 1: Inleiding	6
1.1 Verlegenheidssituatie	6
1.2 Centrale vraagstelling	7
1.3 Doel van het onderzoek	7
1.4 Onderzoeksvragen	7
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	8
2.1 Definitie van educatief partnerschap	8
2.1.1 Wederzijds vertrouwen	9
2.1.2 Vormgeving van educatief partnerschap in scholen	9
2.1.3 Interventies om educatief partnerschap tussen ouders en school te versterken	10
2.2 Rolverdeling bij educatief partnerschap	13
2.2.1 Rol ouders en leerkrachten binnen de school	13
2.3 Vaardigheden van leerkrachten en ouders om educatief partnerschap te bereiken	14
2.3.1 Vaardigheden van leerkrachten	14
2.3.2 Vaardigheden van ouders	15
2.4 Voorwaarden aan het schoolklimaat om educatief partnerschap mogelijk te maken	15
2.4.1 Het schoolklimaat	15
Hoofdstuk 3: Opzet van het onderzoek	17
3.1 Onderzoeksgroep	17
3.2 Onderzoeksstrategieën en -instrumenten	17
3.2.1 Methodiek	17
3.2.2 Instrumenten	17
3.3 Communicatie en kennisdeling	18
3.4 Betrouwbaarheid en validiteit	18
3.4.1 Triangulatie	19
Hoofdstuk 4: Resultaten onderzoek	20
4.1 Rol binnen educatief partnerschap	20
4.1.1 Rol die leerkrachten vervullen	20
4.1.2 Rol die ouders vervullen	21
4.1.3 Rol die leerkrachten willen innemen	21
4.1.4 Rol die ouders willen innemen	21

4.1.5 Rol die leerkrachten willen dat ouders innemen en rol die ouders willen dat leerkrachten innemen.....	22
4.2 Educatief partnerschap op andere scholen.....	23
4.2.1 Hoe educatief partnerschap op andere scholen wordt vormgegeven	23
4.2.2 interventies die andere scholen uitvoeren om educatief partnerschap te versterken	24
4.2.3 Hoe andere scholen werken aan wederzijds vertrouwen.....	25
4.3 Vaardigheden van leerkrachten	25
4.3.1 De vaardigheden die leerkrachten nu denken te bezitten.....	25
4.3.2 De vaardigheden die leerkrachten willen uitbreiden.....	26
4.4 Interventies voor de onderzoeksschool	27
4.4.1 Interventies die leerkrachten en directie willen organiseren en waaraan ouders willen deelnemen.....	27
Hoofdstuk 5: Conclusies, aanbevelingen en discussie	30
5.1 Conclusies.....	30
5.2 Aanbevelingen.....	31
5.3 Discussie en verder onderzoek.....	34
Literatuurlijst	35
1. Instrumenten.....	38
2. Uitwerking per school	45

VOORWOORD

Educatief partnerschap is een term die de laatste tijd vaak in het nieuws komt. Scholen willen graag samenwerken met ouders, maar weten vaak niet hoe ze dat het beste kunnen aanpakken. Er treedt een bewustwordingsproces op, waarin leerkrachten het belang zien van de rol die ouders spelen. Vroeger waren ouders vooral betrokken bij de school door middel van hulp in de klassen. Moeders waren veelal thuis en, als de kinderen de deur uit waren, hadden ze tijd om de juf van hun kind te helpen in de klas. Tegenwoordig gaat de tendens meer van 'hulpmoeders' naar 'ouders zijn ervaringsdeskundigen'. Ik denk dat dit een goede ontwikkeling is, alleen maken scholen nog te weinig gebruik van de deskundigheid van ouders. Ouders zijn (doorgaans) de constante factor in het leven van hun kind. Op school zijn er overgangen tussen onderwijs, leerkrachten en andere instellingen. Door de samenwerking met ouders te optimaliseren, profiteren kinderen van de beide ervaringsdeskundigen in een doorgaande leerlijn.

Goed partnerschap ontstaat niet vanzelf. Niet alle ouders zullen bij voorbaat kiezen voor het partnerschap. Ze hebben bijvoorbeeld liever een rol op de achtergrond. Daarin mogen ouders ook verschillend zijn, maar als school moet je de ouders ervan proberen te overtuigen en verleiden om de rol van gelijkwaardige partner op zich te nemen. Leerkrachten en directie hebben namelijk de voortrekkersrol (De Wit, 2005). Het is in het belang van hun kind, en het kind heeft er recht op! Vanuit dat oogpunt kun je verder werken.

De onderzoeksschool kenmerkt zich door een school te zijn waarbij 'leren met plezier' voorop staat. Het is een school die een visie aan het ontwikkelen is, ook op het gebied van ouders. De onderzoekersschool heeft mij daarom gevraagd om hier onderzoek naar te doen.

In dit onderzoeksrapport is, vanwege de leesbaarheid, telkens bij de leerkracht, de directie en de kinderen voor de mannelijke vorm gekozen. Uiteraard wordt hiermee ook de vrouwelijke vorm bedoeld.

5

Het schrijven van dit onderzoeksrapport en de ontwikkeling die daaraan vooraf is gegaan tijdens de eenjarige opleiding Master Special Educational Needs (SEN) aan de Hogeschool Windesheim te Zwolle, zou niet mogelijk zijn geweest zonder de steun uit mijn omgeving. Mijn familie, vrienden en kennissen die mij de gelegenheid hebben gegeven om dit te schrijven, dank daarvoor.

Een woord van dank is ook op zijn plaats aan alle betrokkenen op de onderzochte school, die tijdens dit onderzoek welwillend informatie hebben verstrekt en naar presentaties zijn gekomen. Ik dank in het bijzonder de directeur van de school, die mij telkens weer te woord wilde staan en waarmee ik ideeën uit kon wisselen.

Tot slot zou dit rapport er niet gekomen zijn zonder de motivatie en ondersteuning van de docenten van de Masteropleiding. Jullie hebben in mijn ontwikkeling geïnvesteerd en ook in mij geloofd.

Zwolle, juni 2013
Janca Pool

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

In dit praktijkgericht onderzoek staat de vraag centraal hoe educatief partnerschap versterkt kan worden op de onderzoeksschool. In paragraaf 1.1 zal de onderzoeker wat vertellen over de verlegenheidssituatie, in paragraaf 1.2 tot en met 1.4 zal achtereenvolgens de centrale vraagstelling, doelstelling en onderzoeksvragen aan bod komen.

1.1 VERLEGENHEIDSSITUATIE

Volgens Bolks (2011) is het voor de ontwikkeling van kinderen van belang dat hun ouders betrokken zijn bij de school. *“School en ouders zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze horen bij elkaar; een school kan niet zonder ouders en ouders kunnen niet zonder een school. Ouders en school ‘werken’ allebei met kinderen en ze hebben een gemeenschappelijk belang: het creëren van optimale omstandigheden voor de ontwikkeling en het leren van kinderen”* (Bolks, 2011 p19).

De leerwerkplek van de onderzoeker is op een reguliere basisschool in Zwolle. Het is een basisschool met meer dan 900 kinderen, verdeeld over 3 locaties. Dit schooljaar (2012-2013) is er een nieuwe directeur gekomen. In de eerste weken heeft hij geobserveerd hoe ouders en leerkrachten met elkaar omgaan. Hij beschrijft de ouders als assertief. Hij denkt dat dat komt omdat ouders het beste voor hun kind willen. Ze tonen dit bijvoorbeeld aan om door te geven, voordat de school begint, wat ze van de leerkrachten verwachten voor hun kind die dag. Niet alle leerkrachten kunnen aangeven wat hun grenzen zijn. Ook is de rolverdeling niet helder. Welke taken liggen bij de leerkrachten en welke taken zijn er voor de ouders. Volgens de directeur hebben leerkrachten ouders nodig voor taken in en rondom de school, maar teveel bemoeienis met het onderwijs wordt door de leerkrachten niet altijd op prijs gesteld. Iedere leerkracht reageert hierin anders en gaat hier anders mee om. Bij navraag door de onderzoeker aan de leerkrachten blijkt dat ze het beeld van de directeur herkennen en ook in de praktijk zien.

6

De vragen die bij de directeur zijn opgekomen: zijn de leerkrachten en de ouders bewust van de gezamenlijke verantwoordelijkheid die er is voor de ontwikkeling van de kinderen? Zijn ze zich bewust van de noodzaak van een goede samenwerking? Hoe zou die samenwerking er dan uit moeten zien? En welke beelden hebben school en ouders over elkaar? Waarom treden ouders op de voorgrond en praten ze mee over de groepssituatie en leerinhouden? Zijn ze anders bang dat er niet gebeurt wat moet gebeuren? Het lijkt alsof er geen sprake is van wederzijds vertrouwen tussen ouders en leerkrachten. Volgens Broersen en Spreij (2009) is er zonder wederzijds vertrouwen geen educatief partnerschap. Educatief partnerschap gaat uit van wederzijdsheid en gelijkwaardigheid. De directeur wil graag weten of er draagvlak is voor educatief partnerschap bij ouders en leerkrachten.

Voor de onderzoeker is het vormgeven van educatief partnerschap een zoekproces; op welke manier is er gelijkwaardig contact en hoe kunnen eigen grenzen bewaakt blijven. De onderzoeker wil dit onderzoek daarom ook gebruiken voor haar eigen ontwikkeling, met het oog op de ontwikkeling en het leren van de kinderen. De onderzoeker merkt dat door wederzijdsheid en gelijkwaardigheid gesproken kan worden over opvoedings- en onderwijsbehoeften van kinderen. Op dit moment wordt er binnen de school niet gesproken over de opvoedings- en onderwijsbehoeften van kinderen, terwijl door samenwerking de behoeften helder worden (Niels, 2011).

Wat de onderliggende oorzaak van de bovenstaande samenwerkingsproblemen is, wil de onderzoeker helder krijgen, met behulp van dit onderzoek. Als de oorzaak bekend is, kan er iets aan gedaan worden. Bij oudercontacten gaat het om het zoeken naar een passende relatie (Beek, Rooijen, & De Wit, 2007; De Wit, 2005).

1.2 CENTRALE VRAAGSTELLING

Centrale vraagstelling: Welke interventies kan de school plegen om wederzijds vertrouwen op te wekken zodat het educatief partnerschap tussen school en ouders versterkt wordt?

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Doel van het onderzoek: Ouders en leerkrachten bespreken samen de opvoedings- en onderwijsbehoeften van kinderen, hebben wederzijds vertrouwen met als uiteindelijk doel een sterk educatief partnerschap.

1.4 ONDERZOEKSVRAGEN

1: Op welke wijze kan een school volgens de literatuur streven naar educatief partnerschap met ouders?

Deelvraag 1.1: Wat wordt in de literatuur verstaan onder educatief partnerschap?

Deelvraag 1.2: Welke rolverdeling is er bij educatief partnerschap volgens de literatuur tussen leerkrachten en ouders?

Deelvraag 1.3: Welke vaardigheden van leerkrachten en ouders vraagt educatief partnerschap, volgens de literatuur?

Deelvraag 1.4: Aan welke voorwaarden moet het schoolklimaat volgens de literatuur voldoen om educatief partnerschap mogelijk te maken?

2: Welke rolverdeling tussen leerkrachten en ouders wordt door beide partijen als wenselijk gezien om educatief partnerschap te versterken?

Deelvraag 2.1: Welke rol binnen educatief partnerschap vervullen leerkrachten en ouders van de onderzoeksschool momenteel?

Deelvraag 2.2: Welke rol binnen educatief partnerschap zouden leerkrachten en ouders van de onderzoeksschool willen innemen?

Deelvraag 2.3: Welke rol binnen educatief partnerschap worden van leerkrachten en ouders van de onderzoeksschool als wenselijk gezien door elkaar?

3: Hoe wordt er op andere scholen binnen de schoolvereniging Vivente gewerkt aan educatief partnerschap tussen school en ouders?

Deelvraag 3.1: Hoe wordt educatief partnerschap op de scholen vormgegeven?

Deelvraag 3.2: Welke interventies plegen de scholen om educatief partnerschap tussen school en ouders te versterken?

Deelvraag 3.3: Hoe wordt er gewerkt aan het wederzijds vertrouwen?

4: Welke in de literatuur en door andere scholen aanbevolen interventies zouden volgens betrokkenen effectief kunnen zijn om educatief partnerschap op school te versterken?

Deelvraag 4.1: Over welke volgens de literatuur belangrijke vaardigheden, denken leerkrachten te beschikken?

Deelvraag 4.2: Welke vaardigheden willen leerkrachten uitbreiden?

Deelvraag 4.3: Welke interventies zouden leerkrachten en directie willen organiseren om educatief partnerschap met ouders te versterken?

Deelvraag 4.4: Welke interventies zouden ouders waarderen en waaraan zouden ze willen deelnemen?

HOOFDSTUK 2: THEORETISCH KADER

Dit theoretisch kader zal antwoord geven op de vraag wat de literatuur verstaat onder educatief partnerschap. In paragraaf 2.2 zal het gaan over de rol binnen educatief partnerschap. Daarna zal in paragraaf 2.3 de vaardigheden die leerkrachten nodig hebben voor educatief partnerschap aan bod komen. Afsluitend wordt in paragraaf 2.4 gekeken aan welke voorwaarden het schoolklimaat moet voldoen om educatief partnerschap mogelijk te maken.

2.1 DEFINITIE VAN EDUCATIEF PARTNERSCHAP

Het is gebruikelijk om over ouderbetrokkenheid of ouderparticipatie te praten, maar de opstellers van het model geven de voorkeur om te spreken over partnerschap. Het veronderstelt dat er twee kanten aan de medaille zitten (Klaassen, 2008). Het gaat niet alleen om een beweging van ouders richting school, maar ook om een beweging van de school richting de thuissituatie. Bij educatief partnerschap gaat het om de school die samen met ouders de onderlinge relatie kan vormgeven en versterken. Het gaat uit van gelijkwaardig partnerschap in de opvoeding en onderwijs, al is de eindverantwoordelijkheid anders. Het is van belang dat de partners inzien dat het een gezamenlijk belang dient, namelijk de optimale voorwaarden creëren voor de ontwikkeling van kinderen, thuis en op school. Samen kan er meer worden bereikt dan ieder voor zich (Beek, Rooijen & De Wit, 2007).

Bij educatief partnerschap is er ook sprake van wederzijdse betrokkenheid, die zich kan uiten in meeleven, meehelpen, meedenken en meebeslissen. Zo kunnen ouders betrokken zijn bij hun kind als leerling, bij de groep of school en kan de school betrokken zijn bij de ouders en de thuissituatie (De Wit, 2009).

Partnerschap is geen doel op zich, maar staat in dienst van drie doelen:

- Pedagogisch doel: het realiseren van afstemming in het opvoedend denken en handelen in de benadering van het kind.
- Organisatorisch doel: het optimaliseren van het reilen en zeilen van de school.
- Democratisch doel: meedenken en meebeslissen van ouders met de school en de school legt verantwoording af over haar werk aan de ouders (Beek et al., 2007).

Educatief partnerschap maakt deel uit van een bredere beweging van scholen, die steeds meer op zoek zijn naar wederzijdsheid en gelijkwaardigheid (De Wit, 2005). Met de invoering van Passend Onderwijs wordt van scholen gevraagd ouders meer medezeggenschap te geven (Rutten, de Wit & Lieverloo, 2010). Scholen staan in de 21ste eeuw voor uitdagingen als openheid, samenwerken, samen leren, betrokkenheid en passie (Jutten, 2008). Dat kan volgens Stevens (2004) met name in organisaties waar sprake is van relaties, vertrouwen en autonomie.

Dit alles gaat niet vanzelf. Het is een proces waarmee je op weerstand kan stuiten. Zo kan, volgens Klaassen (2008), de bereidheid van ouders verschillen. Ze zien zichzelf bijvoorbeeld niet als educatieve partner, hebben een consumenten opstelling of hebben een kritische en afwachtende houding ten aanzien van school. Volgens Crozier (2000) is het aangaan van een open dialoog, intensieve samenwerking en wederzijdse verantwoordelijkheid een moeilijke opgave. Het is een kwestie van een lange adem en volharding van de school en leerkrachten. Toch is de samenwerking met ouders waar problemen zijn van belang (Jenninga, 2000). Bijvoorbeeld als er kinderen zijn met gedragsproblemen. Leerkrachten schrijven de oorzaken van problemen toe aan de gezinsomstandigheden (81%), aan de kinderen zelf (14%), aan de school (4%) en voor slechts 1% aan hun eigen functioneren en deskundigheid (Van der Wolf & Van Beukering, 2009). Ouders als ervaringsdeskundigen kunnen leerkrachten ook helpen om in te zien dat bijsturen van eigen gedrag positieve effecten kan hebben op het probleemgedrag.

2.1.1 WEDERZIJDSE VERTROUWEN

Ouders moeten het vertrouwen hebben dat de leerkracht competent is in zijn werk en het beste met hun kind voor heeft (Boer, 2009). Dit vertrouwen kan de leerkracht opwekken door met ouders in gesprek te gaan, ondanks de tijdsdruk die zij ervaren. Ook moet er vertrouwen zijn in de rolverdeling die er is tussen ouders en school (zie 2.2).

Wederzijds vertrouwen vraagt om gerichte actie en de wil om dat vertrouwen te winnen (Janson, 2007). Bij wederzijds vertrouwen hoort ook wederzijdse verwachtingen uitspreken. Een open gesprek aan het begin van het jaar met ouders over die verwachtingen is een pre. 'Wederzijdse verwachtingen kunnen in de vorm van een overeenkomst of intentieverklaring worden geformaliseerd' (Diender, 2012).

Er zijn verschillende definities over vertrouwen. "There is, of course, very little agreement in the literature on how trust should be defined. Moreover, discussions of trust are often riddled with distinctions or qualifying adjectives, such as 'weak' versus 'strong' trust, 'thin' versus 'thick' trust, or 'personal' versus 'institutional' trust" (Arena, Lazaric en Loren, 2006, p188).

Er is aan ouders gevraagd wat zij verstaan onder het woord vertrouwen (Van Velze, 2010). Vooral warmte en compassie van de leerkracht worden als kenmerken van een vertrouwensband als belangrijkste gezien. Voor leerkrachten is het daarom van belang om te weten wat de verwachtingen zijn van ouders, zodat ze daaraan kunnen voldoen.

Definitie	Gemiddelde
De docent als inhoudelijk betrouwbare professional	3.714285714
Vertrouwen als gevoel van veiligheid	4.535714286
Warmte en meevoelendheid als kenmerken van een vertrouwensband	4.571428571
Vertrouwen in de zin van voorspelbaarheid/betrouwbaar	4.238095238
Vertrouwen als emotioneel veilig	4.523809524
Handelend in belang van de ander	4.357142857
Vertrouwen als oprechte vertrouweling	4.142857143
Vertrouwen als wederzijdse band	nvt

Tabel 1: Definitie vertrouwen (Van Velze, 2010).

Als leerkrachten en ouders elkaar steeds beter leren kennen, raken ze beter op elkaar ingespeeld en, als het goed is, krijgen ze steeds meer vertrouwen in elkaar (Klaassen, 2008).

Gelijkwaardigheid:

Om ouders goed te leren kennen is gelijkwaardigheid nodig. Volgens Bolks (2011) is het strevenswaardig om als gelijkwaardige partners te functioneren binnen de school. Gelijkwaardigheid is wat anders dan gelijkheid. Gelijkheid is per definitie niet mogelijk. De gelijkwaardigheid bestaat uit respect en de ander even belangrijk achten als jezelf. In het woord gelijkwaardigheid zit het woord 'waardig'. De ander waardig achten dus. Er is geen sprake van gelijkheid, omdat leerkrachten en ouders andere personen zijn en ze hebben andere taken.

2.1.2 VORMGEVING VAN EDUCATIEF PARTNERSCHAP IN SCHOLEN

Er is een project geweest op twee primaire scholen en twee voortgezet onderwijsscholen, waarbij de scholen een visie vormden op educatief partnerschap, om zo de relatie tussen ouders en school te versterken (De Wit, 2005). De uitkomst van het project is dat de school idealiter eerst een individueel traject met ouders doorloopt. Bijvoorbeeld met een intakegesprek, huisbezoek, gesprek over de

ontwikkelingen en vorderingen van een kind, et cetera. Daarna ga je kijken naar interventies die te maken hebben met een groep: oudervereniging, ouderpanel, onderwijscafé, ouderraad of medezeggenschapsraad (MR) (De Wit, 2005).

Het traject bestaat uit drie fasen (Klaassen, 2008):

Voortraject (Opbouwen van de relatie)

- Informatie vooraf, kennismaking, intake, inschrijving.

Hoofdtraject (Uitbouw en onderhouden van de relatie)

- Gezamenlijk belang staat centraal.
- Gericht op doelen van partnerschap: pedagogisch, organisatorisch en democratisch doel.
- Kwaliteitszorg, vormen van wederzijds meeleven, meehelpen, meedenken en meebeslissen.
- Introductie van ouders, huisbezoek, interactieve workshops, dialoog over vorderingen, ouderpanel, onderwijscafé.

Natraject (Afbouw van de relatie)

- Overgang en exitgesprek.

2.1.3 INTERVENTIES OM EDUCATIEF PARTNERSCHAP TUSSEN OUDERS EN SCHOOL TE VERSTERKEN

2.1.3.1 VOORWAARDEN INTERVENTIES

Alle activiteiten die de school uitvoert als onderdeel van het traject met ouders, brengen voorwaarden met zich mee op het gebied van tijd, ruimte en middelen.

10

Tijd

Er is tijd nodig voor de voorbereiding, uitvoering en nazorg van het traject. Vooral het eerste en het laatste worden nogal eens vergeten, terwijl deze erg van belang zijn. Het effect van een interventie is grotendeels afhankelijk van de kwaliteit van de voorbereiding en nazorg (De Wit, 2005). De eerste keer vergt de voorbereiding vaak een geruime tijd. Ook gaat het om het moment waarop een interventie wordt uitgevoerd. Als er 's avonds andere ouders komen dan 's middags, is het goed om de avond en middag een keer om te wisselen.

Ruimte

Verschillende interventies vragen om een adequate locatie. Zo moet er een ruimte zijn voor een interventie, die tijdens de openingstijden niet voor andere doeleinden gebruikt wordt, bijvoorbeeld bij een ouderkamer.

Middelen

Er zijn algemene middelen, zoals koffie, thee, frisdrank, papier en stiften. Er zijn ook specifieke middelen voor bepaalde interventies, zoals:

- Activiteiten en/of opvang voor kinderen, als ze meekomen naar een activiteit;
- Draaiboeken voor de uitvoering van een (structurele) activiteit;
- Gespreksprotocollen, aandachtspuntenlijstjes, vragenlijsten;
- Beslissingsprotocollen voor beslissingen rond individuele kinderen;
- Een intakeformulier, vragenlijst of aandachtspuntenlijstje voor de intake;
- Een kijk- of denkwijzer die voorafgaand aan een ouderpanel of een gesprek wordt meegegeven;
- Een als hand-out vormgegeven uitnodiging voor een activiteit die tevens als programma, agenda of gesprekspuntenlijstje kan dienen (De Wit, 2005).

2.1.3.2 INTERVENTIES

Uit onderzoek blijkt dat 'spontane' ouderbetrokkenheid een grote impact heeft. Voor de effectiviteit van interventies gericht op ouderbetrokkenheid zijn nog onvoldoende harde onderzoeksgegevens beschikbaar om de impact op schoolsucces van kinderen te kunnen claimen (Lusse, 2011). Desforges en Abouchaar (2003) stellen dat het schoolsucces van kinderen in de arbeidersklasse aanzienlijk kan verbeteren als er systematisch wordt toegepast van wat we weten over ouderbetrokkenheid. Er moet wel sprake zijn van maatwerk en gericht op meerdere dimensies. "One size doesn't fit all". Voor de ene ouder zal de ene interventie beter toegespitst zijn op haar wensen en verwachtingen, dan voor de ander.

Volgens Van der Schaaf en Van den Berg (2009) en Ouderbetrokkenheid.nl (2013) kan de school verschillende interventies uitvoeren:

Visie en beleid:

- Visie formuleren op ouderbetrokkenheid.
- Ouderbeleid vaststellen, uitvoeren en evalueren.

Informatievoorziening:

- Schriftelijke informatievoorziening.
- Ouderenquêtes.
- Website.
- Schoolgids.

Bijeenkomsten:

- Themabijeenkomsten.
- Voorlichtingsavonden.
- Koffieochtenden.
- Gezamenlijke afsluiting projecten.
- Ouderkamer.

Gesprekken:

- Huisbezoeken.
- Intakegesprek.
- Talent of ontwikkelingsgesprekken.
- Het 10-minutengesprek.
- Exitgesprek.
- Rondetafelgesprekken (in gesprek met onder andere de buurt).
- Kinderspreekuur.

Vrijwilligerswerk van ouders:

- Ouderraad.
- Medezeggenschapsraad.
- Contactouder of groepsouder.
- Hulpouder.
- Ouderpanel.
- Ouders verzorgen gastlessen.
- Contactpersoon ouderbetrokkenheid.

In de klas:

- Gebruik webcam.
- Ouders kijken in de klas.

Over het gebruik van webcams in de klas is enige discussie. De Winter (2012) is van mening dat door het gebruik van webcams, kinderen zichzelf niet meer kunnen ontplooiën.

Ook brengen de leerkrachten van tegenwoordens steeds minder huisbezoeken. Toch zijn huisbezoeken één van de vormen die scholen ter beschikking hebben om contact te leggen en informatie-uitwisseling tot stand te brengen (Veen, 2007). Leerkrachten die met een pilot hebben meegedaan, zijn het eens over het feit dat huisbezoeken veel kunnen bijdragen aan het versterken van het contact met ouders en kinderen en het biedt inzicht in de gezinssituatie en leefwereld. De opgedane informatie biedt de school de mogelijkheid om kinderen beter te helpen en begrijpen. Leerkrachten merken dat ouders die een huisbezoek hebben gehad, veel eerder en makkelijker contact met hen opnemen (Veen, 2007).

2.1.3.3 CRITERIA VOOR EEN SCHOOL OP NIVEAU

De Stichting Leraar, Leerling, Ouder (SLLO, 2012) heeft tien criteria opgesteld waaraan een school zou moeten voldoen als de ouderbetrokkenheid op niveau is. Daarvoor moeten leerkrachten werken aan hun communicatie- en partnerschapsvaardigheden (Smit, Sluiter & Driessen, 2006).

- De school heeft een heldere visie op ouderbetrokkenheid. Uit alle informatie van de school aan ouders blijkt hoe belangrijk de school ouderbetrokkenheid vindt. Ook in het gedrag van de medewerkers van de school is de visie op ouderbetrokkenheid zichtbaar.
- De school laat zien dat leraren, kinderen en ouders actief betrokken worden bij het schoolbeleid, bijvoorbeeld door middel van panelgesprekken met ouders, een leerlingenraad, een brainstorm tussen leraren, kinderen en hun ouders over een bepaald beleidsthema, enzovoort. Leraren, kinderen en ouders weten wat er met hun inbreng gebeurt.
- Op school is aan alles te merken dat leraren, kinderen en ouders welkom zijn op school.
- Leraren, kinderen en ouders zijn samen verantwoordelijk voor het onderwijs en de leerresultaten. De school stimuleert het onderwijsondersteunend gedrag van ouders.
- Gesprekken tussen leraren, kinderen en ouders worden vanuit gelijkwaardigheid gevoerd. Iedereen heeft zijn eigen actieve inbreng. Kinderen zijn zoveel mogelijk bij alle gesprekken aanwezig. De plaatsen waar gesprekken worden gevoerd zijn voor iedereen comfortabel en gelijkwaardig en er is voldoende tijd voor alle deelnemers.
- Leraren, kinderen en ouders voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn daarop aanspreekbaar. Zo wordt er respectvol over elkaar gesproken, zowel binnen als buiten de school. Voor leraren, kinderen en ouders die buiten de groep dreigen te vallen voelt iedereen zich verantwoordelijk.
- Het leerlingendossier is toegankelijk voor leraren en ouders. Ouders worden uitgenodigd informatie toe te voegen.
- Iedereen kan zien welke officieel gemelde klachten er zijn en wat er met deze klachten gebeurt. Natuurlijk worden privacy regels hierbij in acht genomen.
- De opkomst bij bijeenkomsten met kinderen en/of ouders is > 80%. De mate van verantwoordelijkheid, betrokkenheid en samenwerking komt onder meer tot uiting in dit criterium.
- Wetten en regels voor kinderen en ouders worden door de school actief en helder duidelijk gemaakt en door iedereen nageleefd (zoals leerplicht, ouderbijdrage, enzovoort).

2.2 ROLVERDELING BIJ EDUCATIEF PARTNERSCHAP

2.2.1 ROL OUDERS EN LEERKRACHTEN BINNEN DE SCHOOL

Als ouders betrokken zijn, nemen ze een rol in. De school neemt ook automatisch een rol in. Hieronder staan verschillende rollen die ouders en school kunnen vervullen. Een bepaalde rol houdt bijbehorende houdingen, vaardigheden en verwachtingspatroon in.

Rol van ouders	Rol van school
Bestuurder of opdrachtgever	Uitvoerder van opdrachten van het bestuur
‘Leverancier’ van kinderen	‘Afnemer’ van kinderen
Passieve of kritische consument of afnemer van diensten	Eindverantwoordelijke die rekenschap en verantwoording aflegt aan belanghebbenden en/of de lokale gemeenschap
Actieve ouder, leverancier van diensten	Gebruiker van diensten van de ouder
Gelijkwaardige partner	Gelijkwaardige partner

Figuur 1. Rol binnen de school (De Wit, 2005).

Dit rollenspel is vaak ingewikkeld. Ook kunnen er complicaties optreden. Veel van de rollen komen naast elkaar voor. Ouders laten verschillende rollen zien of combinaties van rollen. Een rol kan ook verschillend worden ingekleurd en uiteenlopende opvattingen aan ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld ouders die zich passief opstellen, omdat ze het aan de professionals willen overlaten (De Wit, 2005). Het kan ook zijn dat de school haar rol niet altijd aanpast. De rollen worden dan niet complementair uitgeoefend. Als ouders de consumentenrol innemen, wil dat nog niet zeggen dat de school zich opstelt als dienstverlener. Dat kan bijvoorbeeld doordat de visie van de school is om zich gelijkwaardig op te stellen, die de ouders prikkelt om net zo’n positie in te nemen, aldus De Wit (2005).

Kinderen vinden het belangrijk dat hun ouders: ze motiveren in het maken van huiswerk, afspraken maken wie wat doet, helpen zelfstandigheid te ontwikkelen en samenwerken met school over bijvoorbeeld pesten (De Vries, 2010).

Volgens Bolks (2011) is het strevenswaardig om als gelijkwaardige partners te functioneren binnen de school (zie 2.1.2). Volgens De Wit (2008) hebben ouders de eindverantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kind en voeren daarover ook de regie. De school heeft de eindverantwoordelijkheid voor de inrichting en de kwaliteit van het onderwijs. Ze legt daarover verantwoording af: horizontaal richting ouders, verticaal richting het eigen bestuur en de overheid. In zaken die ouders of kinderen direct betreffen, hebben ouders via de medezeggenschapsraad een wettelijk geregeld instemmings- of adviesrecht.

Een belangrijke leidingrol is weggelegd voor de school. Zij moeten het initiatief nemen en ouders bewust maken van het belang van educatief partnerschap (De Wit, 2005).

2.3 VAARDIGHEDEN VAN LEERKRACHTEN EN OUDERS OM EDUCATIEF PARTNERSCHAP TE BEREIKEN

Leerkrachten bezitten tal van vaardigheden, vanuit de opleiding aangeleerd en vanuit ervaring. De Wolf (2013) zegt dat het meeste van wat leraren en ouders doen, intuïtief is. Toch is ratio (het denken) van belang. Voor educatief partnerschap zijn een paar specifieke vaardigheden nodig om deze rol uit te voeren. Dit alles in het belang van het kind.

2.3.1 VAARDIGHEDEN VAN LEERKRACHTEN

Volgens De Wit (2005) vraagt educatief partnerschap een bereidwillige, open houding, maar ook communicatieve en pedagogische competenties van leerkrachten. Aspecten van die competenties zijn: dialogen voeren, contacten opbouwen en onderhouden met ouders, vertrouwen wekken en doelgericht werken. Verder gaat het om houdingen als: de ouders erkennen als partner en geïnteresseerd zijn in de ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van de ouders. Tenslotte moeten leerkrachten bereid zijn aan de slag te gaan met opmerkingen en aanbevelingen van ouders. Diender (2012) ziet graag gebeuren dat leerkrachten echt met die vaardigheden aan de slag gaan, door middel van communicatietrainingen, reflectie, intervisie, coaching en observatie. Bij dit alles is het van belang om het doel voor ogen te houden. Als er concreet wordt afgesproken wie wat gaat doen, worden er stappen gezet in educatief partnerschap (Smit, 2012).

2.3.1.1 COMMUNICATIE IN EDUCATIEF PARTNERSCHAP

Communicatieve vaardigheden van leerkrachten zijn erg van belang. Het draagt bij aan een schoolcultuur waaraan ouders zij aan zij staan (Booijink, 2007). Dit is gunstig voor het werkplezier van leerkrachten en het vertrouwen van ouders in de school. Daarom wordt aan die vaardigheid hier extra aandacht besteed.

14

Iedereen heeft een houding en gedraagt zich op een manier. Daar kunnen ze zich al dan niet bewust van zijn. Zolang ouders en leerkrachten niet bewust zijn van de houdingen die ze hebben en wat dat met het kind doet, kunnen ze die houding ook niet veranderen. Die bewustwording treedt op na gelijkwaardige communicatie. Daarvoor is een goede vertrouwensband nodig (zie 2.1.1). Niet alle ouders kunnen en willen een actieve ouder zijn. Door ouders persoonlijk te benaderen en ze te wijzen op hun verantwoordelijkheden, voelen ouders zich toch meer betrokken en stellen ze zich op als gelijkwaardige partners.

Er zijn verschillende interventies waar communicatie een belangrijke rol bij speelt (zie 2.1.3.2). In de gesprekken met ouders speelt verbale, maar vooral non-verbale communicatie een rol. Als mensen communiceren brengen zij niet alleen de letterlijke boodschap over, maar ook geven zij tegelijkertijd informatie over zichzelf, hoe zij tegenover de ander staan en wat zij eigenlijk bij die ander willen bereiken (Wiertema, 2003). Volgens de onderzoeker kunnen leerkrachten daarvan gebruik maken om aan meer informatie te komen. 'A good dialogue between home and school should be developed regarding how parents can best participate in fulfilling learning objectives for their child' (Tveit, 2009 p297).

Pameijer en Van Beukering (2006) beschrijven richtlijnen voor constructief communiceren met leraar, ouders en kinderen. Zo moeten ouders welkom zijn, moet de onderwijs- en begeleidingsstructuur als kader in de communicatie worden benut, er moet worden verwoord dat het gedrag van een kind op school anders kan zijn als thuis, er moeten zorgen en positieve aspecten verwoord worden en er moet duidelijke afspraken worden gemaakt en geëvalueerd. Als laatste is het belangrijk dat de bedoelingen van de school worden uitgesproken (Pameijer & Van Beukering, 2006).

2.3.2 VAARDIGHEDEN VAN OUDERS

Van ouders vraagt educatief partnerschap een open houding richting het team als professionele medeopvoeders, interesse in een nadere kennismaking met de schoolloopbaan, interesse in de ontwikkeling en de vorderingen van hun zoon of dochter en durf en bereidheid om te spreken over eigen ervaringen, opvattingen, wensen en verwachtingen. Ook is het van belang dat ouders kennis hebben van een aantal basale zaken over de school (De Wit, 2005).

Vanuit de thuissituatie kan er een positief effect uitgaan op de ontwikkeling en het leren van kinderen. Ouders kunnen een thuissfeer creëren die de ontwikkeling van de kinderen stimuleert, bijvoorbeeld samen spelen en voorlezen. Het is minstens zo belangrijk dat ouders weten wat hun kind op school doet en hoe zij hun kind het beste kunnen ondersteunen (Smit, 2012).

2.4 VOORWAARDEN AAN HET SCHOOLKLIMAAT OM EDUCATIEF PARTNERSCHAP MOGELIJK TE MAKEN

In dit hoofdstuk wordt eerst het begrip schoolklimaat uitgelegd, om daarna de verbinding te maken met het educatief partnerschap. Er worden enkele aanbevelingen gedaan om een goed 'educatief partnerschap schoolklimaat' te ontwikkelen.

2.4.1 HET SCHOOLKLIMAAT

Het schoolklimaat heeft betrekking op de perceptie en beleving van kenmerken van de school. Dat kan als zowel positief als negatief ervaren worden door ouders en mensen die werkzaam zijn op de school.

Er zijn vier organisatieklimaattypes:

- Ondersteunend klimaat, gericht op individuen, waarbij veel aandacht voor samenwerking, verdraagzaamheid, steun en maximalisatie van de menselijke betrokkenheid is.
- Innovatief klimaat gekenmerkt door verandering, aanpassing, individueel initiatief, verscheidenheid en competentie.
- Klimaat gekenmerkt door respect voor regels. De bijhorende kenmerken zijn: veiligheid, continuïteit, uniformiteit, bevestiging van het bestaande.
- Klimaat gekenmerkt door doelgerichte informatiedoorstroming, met kenmerken als planning, duidelijkheid, efficiëntie, met aandacht voor productiviteit en werkdruk (Scholen met succes, 2012).

15

2.4.1.1 HET SCHOOLKLIMAAT BINNEN EDUCATIEF PARTNERSCHAP

Volgens Stichting Actief Ouderschap (2010) moet het schoolklimaat uitnodigend zijn voor ouders. Alleen zo kan ouderbetrokkenheid en ook educatief partnerschap bevorderd worden. Dit kan alleen als het consequent wordt doorgevoerd. Een uitnodigend schoolklimaat kan plaats vinden in alle vier de organisatieklimaattypes. Als scholen zich bewust zijn hoe het schoolklimaat beleefd wordt en wat de kenmerken van het schoolklimaat zijn, kunnen er zo nodig interventies worden gepleegd.

Menheere en Hooge (2010) geven praktische aanbevelingen om het schoolklimaat voor ouders uitnodigend te maken. Zo is er als eerste duidelijk leiderschap nodig, lange termijn maatregelen om het schoolklimaat in positieve zin te verbeteren en dat vast te houden. Daarnaast is er een sfeer van vertrouwen nodig en dat kan gecreëerd worden door te investeren in relaties tussen school en ouders, gebaseerd op wederzijds respect en open communicatie. De school moet zorgen voor de ontwikkeling van positieve ouder- en kindgerichte vaardigheden bij medewerkers. Ouders, kinderen en bezoekers met respect benaderen moet een gewoonte zijn.

Als er in de school meerdere, prettige ruimten zijn waar ouders leraren kunnen ontmoeten en met elkaar overleggen, zou dat bevorderend werken voor educatief partnerschap. De laatste aanbeveling

die Menheere en Hooge (2010) geven is dat de school enthousiaste ouders inschakelt om andere ouders informatie te geven over hoe de school werkt en de zorg voor vertalingen, belangenbehartiging en een vriendelijke aanwezigheid.

HOOFDSTUK 3: OPZET VAN HET ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt de opzet van dit onderzoek toegelicht. Om de onderzoeksvragen uit hoofdstuk 1 te kunnen beantwoorden, is daar een bepaalde methodiek voor gekozen. Deze methodiek wordt in dit hoofdstuk toegelicht, evenals de verantwoording van keuzes en beslissingen ten aanzien van de onderzoeksgroep en onderzoeksinstrumenten (Harinck, 2010). Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode oktober 2012 tot en met juni 2013.

3.1 ONDERZOEKSGROEP

Het onderzoek is uitgevoerd op de nevenlocatie met 293 kinderen. De hele school bestaat uit ongeveer 900 kinderen. Om het onderzoek goed uit te kunnen voeren in relatief korte tijd, is gekozen voor een deel van de school. Het onderzoek heeft drie onderzoeksgroepen, te weten leerkrachten van de nevenlocatie, de ouders van de kinderen op de nevenlocatie en de directeurs van de school. Volgens Harinck (2010) voldoet dit onderzoek daarom aan triangulatie.

De eerste onderzoeksgroep bestaat uit alle ouders van de kinderen op de nevenlocatie. Er zijn 293 ouders benaderd, waarvan 24 de vragenlijst hebben ingevuld. De tweede onderzoeksgroep bestaat uit de 14 vaste leerkrachten van de nevenlocatie, waarvan 8 leerkrachten de vragenlijst hebben ingevuld. De onderzoeker heeft ervoor gekozen om alle leerkrachten te vragen, om zo een beeld te krijgen van de meningen van alle leerkrachten. De derde onderzoeksgroep zijn de directeurs van de hele school. Er zijn 3 directeurs benaderd, waarvan 2 de vragenlijst hebben ingevuld. Daarnaast zijn er interviews afgenomen bij ouders, leerkrachten en directeurs.

3.2 ONDERZOEKSSTRATEGIEËN EN -INSTRUMENTEN

3.2.1 METHODIEK

Dit onderzoek is een combinatie van survey-onderzoek en actieonderzoek. Er wordt uitgegaan van de bestaande situatie in de school, waarbij de onderzoeker gaat kijken hoe het educatief partnerschap versterkt kan worden. Daarbij stelt ze vragen aan de participanten middels vragenlijsten en interviews. Daardoor kan ze erachter komen welke rol ouders en leerkrachten vervullen, welke rol ze zouden willen vervullen en welke rol ze het elkaar het liefst toedichten. De onderzoeker gaat ook op zoek naar interventies die andere scholen plegen, om daarmee te toetsen welke interventies zouden passen bij de school, door te vragen naar meningen van leerkrachten, directie en ouders. Door de interventies toe te passen in de hele school, kan er gewerkt worden aan de relatie met ouders en kan er vertrouwen worden gecreëerd.

Er is gekozen voor een actieonderzoek, omdat het onderzoek zich richt op het eigen handelen van de leerkrachten en ouders in een schoolsituatie. Een actieonderzoek is een combinatie van planmatig handelen, onderzoeken en reflecteren (Harinck, 2010). Een survey-onderzoek is gericht op de vraag hoe mensen ergens over denken, wat ze ergens van vinden, hoe ze handelen, wanneer en wat ze doen.

3.2.2 INSTRUMENTEN

Voor het verkrijgen van data uit de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van verschillende instrumenten. Zo is er gebruik gemaakt van literatuuronderzoek, om onderzoeksvraag 1 te beantwoorden. Er is ook gebruik gemaakt van vragenlijsten aan ouders, leerkrachten en directeurs om deelvraag 2 en 4 te beantwoorden. De vragenlijst is gebaseerd op de onderzoeksvragen en

aangevuld aan de hand van het theoretisch kader (hoofdstuk 2). Een vragenlijst is volgens Harinck (2010) een passend instrument om, op een gestructureerde, nauwkeurige manier informatie te verzamelen en onderzoeksvragen te beantwoorden. Een vragenlijst is ook geschikt om meningen, ervaringen en interventies helder te krijgen. De vragenlijsten zijn aan alle ouders uitgedeeld door de eigen leerkracht. Aan de leerkrachten en directeuren zijn de vragenlijsten persoonlijk gegeven. De resultaten zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4. De onderzoeker hoopt zo antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen, om conclusies en aanbevelingen te kunnen geven (hoofdstuk 5).

De antwoorden op de vragenlijst zullen worden weergegeven in een cirkeldiagram en een grafiek met kolommen. De antwoorden van ouders worden met de antwoorden van leerkrachten vergeleken middels het cirkeldiagram. De vragen over interventies die aan zowel leerkrachten, directie als ouders zijn gesteld, worden per interventie bij elkaar genomen in het grafiek met kolommen.

De interviews hebben plaats gevonden met ouders en leerkrachten, naar aanleiding van de vragenlijst. Ze hebben aangegeven bereid te zijn voor een diepte-interview, of hebben de vragenlijst niet ingevuld. De belangrijkste vragen die de onderzoeker beantwoord op wilde hebben, naast de vragenlijst, is hoe leerkrachten tegen ouders aankijken, en andersom, en welke veranderingen ze willen bereiken. Alleen door bewustwording en verandering kan er gewerkt worden aan educatief partnerschap (De Wit, 2005).

Het documentonderzoek is uitgevoerd in scholen waar ze werken aan ouderbetrokkenheid. Er is gekeken naar de interventies die ze plegen en op welke manier ze educatief partnerschap vormgeven. Op deze manier kan de onderzoeksschool leren van andere scholen binnen de vereniging. Ook kan de onderzoeksschool met de scholen in contact blijven, doordat de scholen op relatief korte afstand liggen van de onderzoeksschool.

3.3 COMMUNICATIE EN KENNISDELING

18

De onderzoeker is in september 2012 uitgenodigd door de directie, met de vraag of de onderzoeker een onderzoek wilde doen naar de samenwerking tussen ouders en leerkrachten. De nieuwe directeur wilde weten hoe de samenwerking door ouders en leerkrachten worden ervaren, en hoe die samenwerking verbeterd kan worden. De onderzoeker heeft daarna geobserveerd hoe leerkrachten over ouders praten in de personeelskamer. Aan het team heeft ze meegedeeld waar haar onderzoek over gaat en hoe het verloop vorm wordt gegeven. De organisatie over de opzet en uitvoeringen van het onderzoek is gecommuniceerd met de directeur. De onderzoeker heeft de directeur op de hoogte gehouden van vorderingen.

Tijdens de eindpresentatie in juni presenteert de onderzoeker de uitkomsten, conclusies en aanbevelingen aan het voltallige team op de nevenlocatie. Ook wordt dan de mogelijkheid tot implementatie van de voorgestelde veranderingen besproken. Volgens Harinck (2010) dient een onderzoeker dit te doen, omdat door de resultaten aan het publiek bekend te maken, deze niet door anderen passief worden geconsumeerd, maar ook kritisch bekeken en gekoppeld wordt aan de eigen ervaringen.

3.4 BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT

Betrouwbaarheid wil zeggen dat een meting herhaalbaar is en nauwkeurig (Harinck, 2010). De vragen zijn helder en duidelijk geformuleerd. De onderzoeker behoort hierbij op te merken dat de veelheid van vragen, de vragenlijst van de leerkrachten niet echt overzichtelijker maakten. Als de onderzoeker kritisch kijkt naar de vragenlijsten had gekeken, heeft ze kunnen zien dat ze teveel vragen heeft gesteld die afwijken van de hoofdvraag. Ze heeft daardoor meer informatie gekregen, dan nodig was voor dit onderzoek. Ook zijn niet alle interventies in de vragenlijst voor de ouders, hetzelfde beschreven als interventies voor de leerkrachten.

Leerkrachten zijn echter heel expliciet geweest in hun antwoorden waardoor antwoorden van de vragenlijst wel heel nauwkeurig zijn. Als de vragenlijst opnieuw herhaald zou worden, zou er ongeveer hetzelfde resultaat uit komen.

3.4.1 TRIANGULATIE

Voor dit onderzoek is gekeken vanuit verschillende perspectieven (directie, leerkracht en ouders) om de betrouwbaarheid te vergroten. Er is ook triangulatie in de variatie van instrumenten (enquêtes, vragenlijsten, observaties, documentanalyse en interviews) gewaarborgd. Door middel van (diepte-) interviews is er gekeken naar de onderliggende motivatie van de gegeven schriftelijke antwoorden. De vragen in de vragenlijsten, checklist over vaardigheden en checklist over interventies komen met elkaar overeen. Daarnaast zullen binnen elke onderzoeksvraag de resultaten vergeleken worden met elkaar. Ook bij de interviews vindt triangulatie plaats. Bij de leerkrachten worden voor een groot gedeelte dezelfde vragen gesteld, als bij de ouders en directie.

HOOFDSTUK 4: RESULTATEN ONDERZOEK

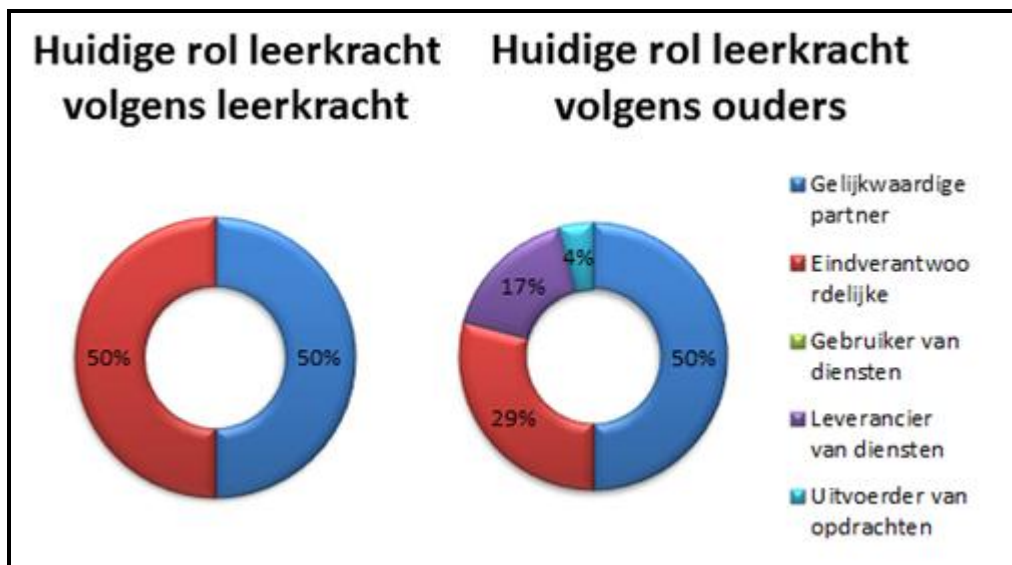
In dit hoofdstuk beschrijft de onderzoeker de resultaten van het onderzoek. In paragraaf 4.1 zal het gaan over de rol van leerkrachten en ouders binnen educatief partnerschap, paragraaf 4.2 over educatief partnerschap op andere scholen, paragraaf 4.3 over de vaardigheden van leerkrachten en de laatste paragraaf over de beoordeling van interventies door leerkrachten, directie en ouders.

4.1 ROL BINNEN EDUCATIEF PARTNERSCHAP

4.1.1 ROL DIE LEERKRACHTEN VERVULLEN

De onderzoeker heeft in het theoretisch kader een aantal rollen beschreven die een school in kan nemen. Daarvoor is aan ouders en leerkrachten gevraagd naar de rol die ze vervullen, welke rol ze zouden willen innemen en de rol die ze elkaar het liefst toedichten.

De onderzoeker heeft aan leerkrachten en ouders gevraagd wat de huidige rol is van de leerkracht. In figuur 2 staan de uitkomsten.

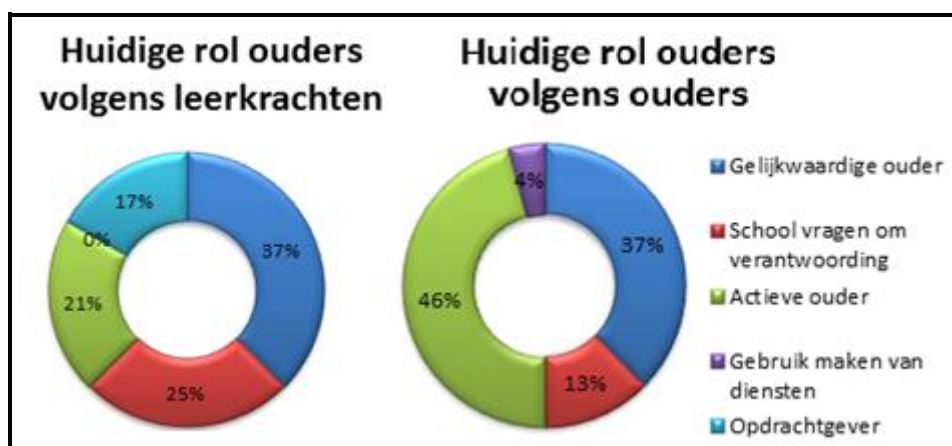
Figuur 2: Uitkomsten van de leerkrachten (N=8) en ouders (N=24) op de vragenlijst over de huidige rol van leerkrachten.

Leerkrachten (N=8) zien zichzelf vooral als gelijkwaardige partner en eindverantwoordelijke. Ze vinden het belangrijk om eindverantwoordelijk te zijn voor zaken die in de klas gebeuren. Daarnaast hopen ze in de relatie met ouders gelijkwaardig te zijn. De meeste leerkrachten (75%) kunnen de rollen niet los van elkaar zien.

Ouders (N=24) daarentegen zien leerkrachten, naast gelijkwaardige partner en eindverantwoordelijke, ook andere rollen innemen. Zij zien leerkrachten als leverancier van diensten en uitvoerder van opdrachten door bovenschools management.

4.1.2 ROL DIE OUDERS VERVULLEN

De onderzoeker heeft ook gevraagd aan leerkrachten en ouders wat de huidige rol van ouders is. In figuur 3 staan de uitkomsten.

Figuur 3: Uitkomsten van de leerkrachten (N=8) en ouders (N=24) op de vragenlijst over huidige rol van ouders.

Uit de vragenlijst is gebleken dat ouders, naar eigen mening, op dit moment vooral de rol van actieve ouder en gelijkwaardige ouder innemen. Wat opvallend is, is dat ouders zichzelf niet primair zien als gelijkwaardige ouder, maar leerkrachten zichzelf wel zien als gelijkwaardige leerkracht. Ouders (N=24) denken dat zij vooral actieve ouders zijn, terwijl leerkrachten (N=8) die rol minder aan ouders toedichten. Ze geven aan dat ouders wel betrokken zijn, maar dat een gedeelte ook actief meehelpt in de school. Verder valt op dat leerkrachten het gevoel hebben dat ouders de school vragen om verantwoording, terwijl ouders dat minder van zichzelf vinden. Ook zien ouders zichzelf niet als opdrachtgever, leerkrachten vinden dat 17% van de ouders die rol wel innemen.

21

4.1.3 ROL DIE LEERKRACHTEN WILLEN INNEMEN

Alle leerkrachten (N=8) willen het liefst de rol van gelijkwaardige partner innemen, omdat ze samen de zorg over kinderen delen, en omdat leerkrachten het belangrijk vinden om transparant en duidelijk te zijn over hoe er gewerkt wordt aan de ontwikkeling van kinderen. Leerkrachten geven aan dat als er sprake is van gelijkwaardigheid, het ook duidelijk is wat de eindverantwoordelijkheid is van ouders en leerkrachten. Als tweede keus hebben 50% van de leerkrachten daarom aangegeven de rol van eindverantwoordelijke te willen uitbreiden en versterken. Wat opvallend is, is dat de andere helft van de leerkrachten als tweede keus hebben aangegeven, meer gebruik te willen maken van de diensten van ouders. Het gaat dan vooral om ouders met een bepaalde expertise voor de MR, ouderraad en ouderpanel. Daarnaast zijn er door de bezuinigingen minder handen in de klas gekomen, en kunnen leerkrachten, gebruikmakend van ouders, hulp op een andere manier verkrijgen.

4.1.4 ROL DIE OUDERS WILLEN INNEMEN

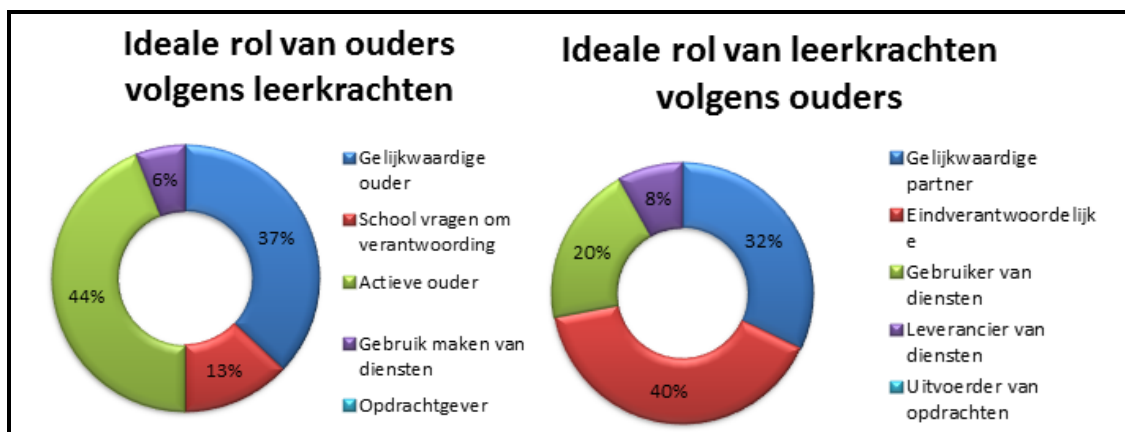
Van de ouders hebben 13% een actieve ouderrol, maar zouden liever gelijkwaardige ouder zijn. Over het algemeen zijn ouders tevreden met de rol die ze nu vervullen (78%) en zouden ze geen andere rol willen innemen.

Ouders hebben benoemd bij de toelichting van de oudervragenlijst graag een gelijkwaardige ouder te willen zijn omdat het een wederzijdse inspanning is waarin ze elkaar versterken omwille van de zorg

rondom kinderen. Het zorgt voor 'een optimale ontwikkeling van het kind, als thuis en school op elkaar aansluiten'. Het samenwerken is belangrijk omdat de ouder het kind kent en de leerkracht bepaalde zaken over school weet. Samen ben je verantwoordelijk, en daar moet je over in gesprek gaan, ook over de eindverantwoording van school en ouders. Contact en communicatie is van groot belang. Kinderen hebben op deze wijze duidelijkheid, want ouders en school melden hetzelfde, aldus de toelichting van ouders bij de vragenlijst.

4.1.5 ROL DIE LEERKRACHTEN WILLEN DAT OUDERS INNEMEN EN ROL DIE OUDERS WILLEN DAT LEERKRACHTEN INNEMEN

Er is gevraagd aan leerkrachten en ouders welke rol ze willen dat de ander inneemt. In figuur 4 staan de uitkomsten.

Figuur 4: Uitkomsten van de leerkrachten (N=8) en ouders (N=24) op de vragenlijst over de ideale rol van leerkrachten en ouders volgens elkaar.

Het liefst zien leerkrachten, volgens de leerkrachtvragenlijsten, dat ouders actief zijn en gelijkwaardige partner. Reden die zij aangeven: omdat er door een actieve ouder zaken kunnen worden bereikt. Ouders kunnen alleen op een positieve manier het kind begeleiden ten aanzien van school, als zij zich opstellen als belanghebbend, en daarmee positief kritisch kijken naar school en leerkracht. Wat de onderzoeker hierbij opvalt, is dat het hoogste doel van leerkrachten niet het bereiken van gelijkwaardig partnerschap is, maar vooral willen dat ouders actief zijn. Enigszins hangt het samen, er kan worden gesteld dat educatief partnerschap activiteit vereist, maar het is niet hetzelfde.

Er is ook de vraag in de oudervragenlijst gesteld welke rol ouders graag zien bij leerkrachten. 50% van de ouders vinden dat leerkrachten op dit moment de rol vervult van gelijkwaardige leerkracht. 29% zien dat leerkrachten meer de rol van eindverantwoordelijke op zich neemt, die rekenschap en verantwoording aflegt. 17% van de ouders zien de rol van de leerkracht op dit moment als leverancier van diensten (Figuur 2).

Ouders geven aan meerdere rollen van leerkrachten belangrijk te vinden. Naast gelijkwaardig partnerschap, vinden ouders het ook belangrijk dat leerkrachten gebruik maken van diensten, ofwel de hulpvaardigheid die ouders willen bieden. Ouders vinden het belangrijker dat leerkrachten eindverantwoording afleggen, en het lijkt alsof ouders gelijkwaardig partnerschap minder belangrijk lijken te vinden. Dit kan een vertekend beeld zijn, omdat de ouders meerdere rollen konden aankruisen. Voor de optimale ontwikkeling van hun kind zien ouders het liefst dat leerkrachten alle rollen kunnen en willen vervullen.

Als de ringen van figuur 3 vergeleken worden, valt op dat leerkrachten ouders graag zien als actieve ouder (44%), maar 20% van de ouders vinden leerkrachten die gebruik maken van diensten, een ideale rol. Ouders zien daarentegen leerkrachten wel als eindverantwoordelijke (40%), maar 13% van de leerkrachten willen dat ouders vragen naar die verantwoording.

4.2 EDUCATIEF PARTNERSCHAP OP ANDERE SCHOLEN

4.2.1 HOE EDUCATIEF PARTNERSCHAP OP ANDERE SCHOLEN WORDT VORMGEGEVEN

Binnen de Vivente scholen is er, volgens dossieronderzoek, geen school die educatief partnerschap al vergesondert heeft doorgevoerd in hun beleid. Daarom heeft de onderzoeker gekeken naar de visie van scholen op ouderbetrokkenheid middels een dossieranalyse. School 1 is een school in een nieuw gebouw, waarbij communicatie een van hun speerpunten is. School 2 heeft een gerenoveerd gebouw, in een oudere wijk in Zwolle. De leerkrachten ervaren de communicatie als verbeterpunt en zijn daarmee in ontwikkeling, aldus de schoolgids. School 3 denkt na hoe ouders betrokken kunnen blijven bij de school. Het gezamenlijke van de drie scholen is dat ze alleen aan het zoeken zijn naar hoe ze educatief partnerschap het beste vorm kunnen geven, en dat ze daar al wat stappen in hebben gemaakt, aldus de schoolgids.

School 1:

School 1 zorgt voor openheid naar ouders toe. De leerkrachten en directie zorgen daarvoor. Dat doen ze door verschillende interventies (figuur 5). Ook communiceren ze over de aanpak van gedrag op school en thuis. Daarmee zorgen ze dat de aanpak op één lijn ligt. Er is dan duidelijkheid naar kinderen toe. Dit kan alleen bereikt worden als er openheid is over de aanpak van kinderen, alleen dan kunnen er afspraken worden gemaakt. School 1 houdt daarom gesprekken en houden de ouders op de hoogte van wat er gebeurt, binnen en buiten de klas. School 1 voert 15 interventies uit (4.2.2). Dit alles is vastgelegd in het schoolplan en schoolgids.

School 2:

School 2 zet in op ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, in samenwerking met Centrum Jeugd en Gezin (CJG), aldus de schoolgids. CJG begeleidt de school om ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie op gang te zetten en te waarborgen. De school zit daarbij nog in hun beginfase. Doordat er tijdelijk een interim directeur op de school is, is de voortgang tijdelijk niet gewaarborgd. CJG zorgt wel voor een doorgaande lijn. De leerkrachten gaan naar studiemiddagen over dit onderwerp. School 2 voert ook 15 interventies uit (4.2.2).

School 3:

Op school 3 helpen ouders mee om het beleid te vormen van de school. Daar zijn avonden voor (zie 4.2.2). Ook helpen ouders mee in de praktische uitvoering van festiviteiten. Er zijn ouders die graag met hun hoofd werken, andere ouders zijn meer doeners en vinden het fijn om zo actief in de school bezig te zijn. Dat wordt geaccepteerd. De school ziet dat alle talenten van ouders nodig zijn om in te zetten in de organisatie. Daarnaast bespreken ouders met school de voortgang van hun kind, thuis en op school. Het motto van de school is: 'Opvoeden doe je samen', dus er is regelmatig contact met ouders. Op school 3 voeren ze de meeste interventies uit van allemaal, namelijk 18 (4.2.2).

Andere scholen in Nederland:

Door heel Nederland heen zijn er wel scholen aan het werk met educatief partnerschap. Zo werken de volgende scholen aan (Leraar24, 2013):

- Timotheüs: betrokkenheid, welbevinden en zelfstandigheid.
- De Willem Alexanderschool: samen verantwoordelijk.
- De Gemmaschool Venlo: met beide benen in de gemeenschap.

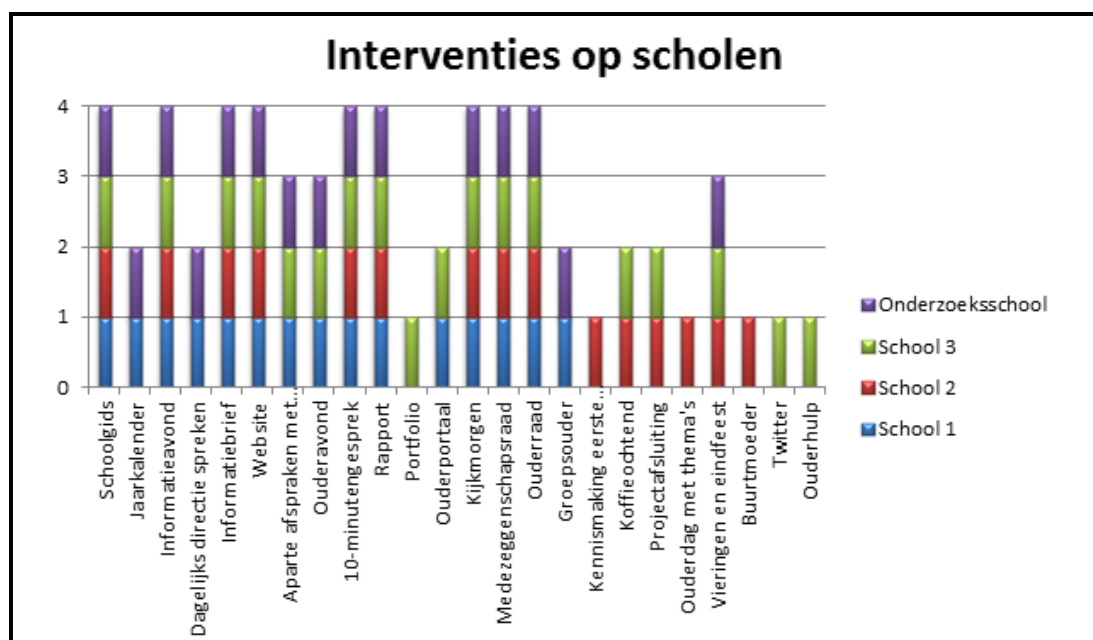
- Openbare Basisschool De Peperklip: bewuste keuzes in samenwerking met ouders.
- De Lelie: samen bouwen aan een veilig schoolklimaat en onderwijs op maat, in afhankelijkheid en vertrouwen.
- Instituut Schreuder Amsterdam: schoolverbetering samen met ouders een succes.
- De Ds. Joannes Beukelmanschool: samenwerken met ouders aan de ontwikkeling van kinderen op basis van de Bijbel.
- Ontmoetingsschool De Triangel: meer begrip voor elkaar krijgen.
- De Fontein: Leren gaat thuis verder!
- Basisschool Onze Wereld Den Haag: Onze Wereld maak je zelf... maar ook samen.
- Comeniuschool Den Haag: kansen voor iedereen.
- De Klimboom: een school waar ouders volop meehelpen en meedenken.
- Johannes Calvijnschool Amersfoort: stap voor stap vanuit een heldere visie.
- Basisschool Klinkers: een toekomstgerichte school waar ouders en kinderen mee ontwikkelen.
- De Prinsenhof: samen op zoek naar effectieve communicatie.

De onderzoeksschool kan van deze scholen leren. Door te lezen en te zien wat andere scholen doen, kan de school enthousiast raken en worden ze bewust van de noodzaak van het samenwerken met ouders. Bewuste keuzes, vanuit een heldere visie werken en samen verantwoordelijk is erg van belang in de samenwerking, volgens deze scholen.

4.2.2 INTERVENTIES DIE ANDERE SCHOLEN UITVOEREN OM EDUCATIEF PARTNERSCHAP TE VERSTERKEN

De onderzoeker heeft verschillende interventies gezien op andere scholen, die gebruikt worden om educatief partnerschap te versterken. Ze heeft de interventies per school geïnventariseerd. De onderzoeker heeft tegelijk gekeken welke interventies al aanwezig zijn op de onderzoeksschool.

24

Figuur 5: Uitkomsten van documentatieonderzoek op 3 scholen over de interventies die ze uitvoeren. De x-as geeft aan hoeveel scholen de interventies uitvoeren. De y-as geeft de interventies weer.

De uitwerking per school kunt u vinden in bijlage 2. De onderzoeker heeft op basis hiervan de vragenlijst naar interventies samengesteld, zie de leerkracht-, directie- en oudervragenlijst. Er werd gevraagd naar interventies die ze belangrijk vinden om educatief partnerschap te versterken.

4.2.3 HOE ANDERE SCHOLEN WERKEN AAN WEDERZIJDIG VERTROUWEN

De onderzoeker heeft gevraagd aan de directeurs van school 1, 2 en 3 middels een interview wat zij doen om wederzijds vertrouwen te creëren.

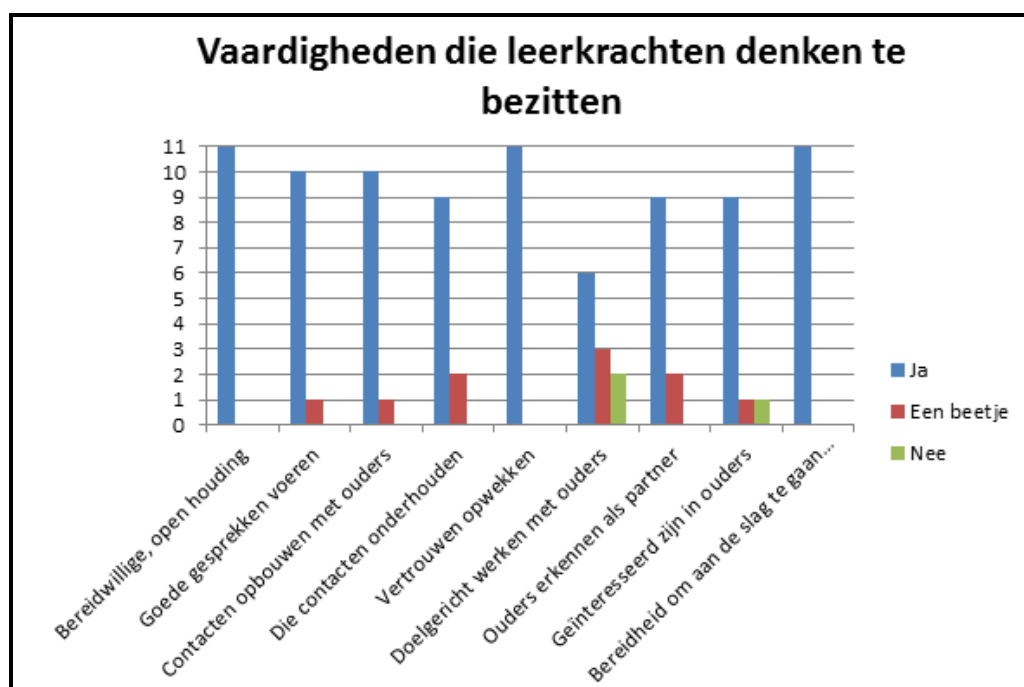
- School 1 wisselt informatie uit, zodat ouders op de hoogte zijn.
- Bij school 2 wordt er gevraagd naar de mening van ouders.
- School 3 bouwt contact op door middel van interventies.

Er is naar de mening van de leerkrachten gevraagd op de onderzoeksschool en zij zijn van mening dat al deze drie punten gezamenlijk van belang zijn om wederzijds vertrouwen te creëren. De leerkrachten van school 1, 2 en 3 zien dat ouders betrokken zijn bij de school en tevreden over de interventies die ze uitvoeren.

4.3 VAARDIGHEDEN VAN LEERKRACHTEN

4.3.1 DE VAARDIGHEDEN DIE LEERKRACHTEN NU DENKEN TE BEZITTEN

De onderzoeker heeft, middels interviews en vragenlijsten, gevraagd welke vaardigheden leerkrachten denken te bezitten. In figuur 6 staan de resultaten. In paragraaf 4.3.2 wordt beschreven welke vaardigheden leerkrachten willen uitbreiden en waarom.

Figuur 6: Uitkomsten uit de checklist en interviews van leerkrachten (N=11), welke vaardigheden leerkrachten denken te bezitten. De x-as geeft weer hoeveel leerkrachten over de vaardigheid denken te beschikken. De y-as geeft de vaardigheden weer.

Alle leerkrachten (N=11) denken over de volgende vaardigheden **wel** te beschikken: 'een bereidwillige, open houding', 'vertrouwen opwekken' en 'bereid zijn om aan de slag te gaan met opmerkingen van ouders'. Als reactie hebben leerkrachten daarop gegeven, dat ouders altijd bij de leerkracht kunnen komen met vragen en opmerkingen, ook voor 'kleine' dingen. Er wordt tijd vrijgemaakt voor ouders om met ze te praten. Daardoor ontstaat er vertrouwen. De leerkrachten treden de ouders, volgens zichzelf, vriendelijk en open tegemoet, en stellen zichzelf kwetsbaar op.

Als ouders de leerkrachten niet zouden vertrouwen, zou de samenwerking moeizaam verlopen. Leerkrachten merken dat ouders vertrouwen in ze hebben, doordat ze naar de leerkracht toekomen als er iets niet goed gaat.

4.3.2 DE VAARDIGHEDEN DIE LEERKRACHTEN WILLEN UITBREIDEN

De onderzoeker heeft, middels interviews en vragenlijsten, gevraagd welke vaardigheden leerkrachten nog willen uitbreiden. De leerkrachten hebben ingevuld dat ze bepaalde vaardigheden niet, of een beetje bezitten en welke vaardigheden ze graag willen uitbreiden. De volgende vaardigheden willen leerkrachten graag uitbreiden:

- Goede gesprekken voeren.
- Contact opbouwen met ouders en onderhouden.
- Doelgericht werken met ouders.
- Ouders erkennen als partner.
- Geïnteresseerd zijn in de ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van de ouders.

Leerkrachten die de vaardigheden willen uitbreiden hebben als reden benoemd dat ze het nu nog niet bezitten:

- (N=1) De 10-minutengesprekken zijn kort, en voor en na schooltijd is het contact vaak wat vluchtig.
- (N=1) Het kost tijd en je spreekt ouders niet zo vaak.
- Leerkrachten (N=2) vinden het lastig om visies en gedachten onderling uit te wisselen.
- Ouders kunnen meer betrokken worden tijdens activiteiten in de klas of binnen de school.
- Leerkrachten (N=2) vertellen ouders te weinig over het belang van een goede samenwerking en dat er samen gewerkt kan worden aan een optimale ontwikkeling van het kind.
- Er wordt in de gesprekken weinig gepraat over ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van de ouders en leerkrachten (N=1).

26

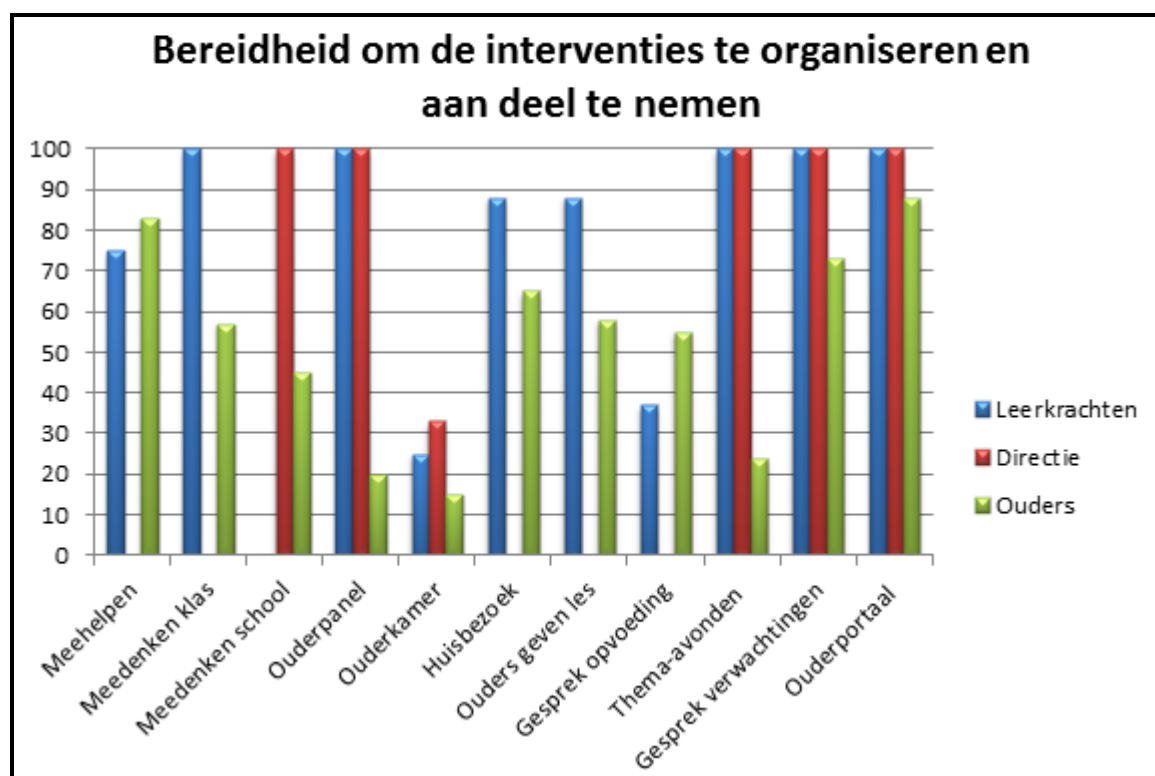
4.3.2.1 IN GESPREK MET OUDERS

Ouders geven aan in gesprek te willen gaan met de leerkracht over de vakken die hun kind gaat krijgen in de komende groepen. Een ouderpaar heeft aangegeven, nu niet op de hoogte te zijn. Een ander ouderpaar heeft, in de oudervragenlijst, aangegeven dat ze graag een gesprek met leerkrachten willen over de zelfstandigheid van kinderen. Hoe kan dat ontwikkeld worden op school en thuis. Wat twee ouderparen ook hebben aangegeven is dat ze regels willen voor het gebruik van een computer op school en thuis. Meerdere ouderparen (N=5) hebben aangegeven dat ze graag willen weten waar ze het op school over hebben. Ouder willen daar thuis op aansluiten door hun kinderen daarover te vragen. Ouders (N=2) zijn ook benieuwd naar de prognoses van hun kind. Naar welke richting op de middelbare school kan het kind gaan? Er is een ouderpaar die graag wil spreken met de leerkracht over het geluk en plezier van het kind. Zij zien graag dat leerkrachten de kwaliteiten zien van kinderen en die kwaliteiten stimuleren om tot ontwikkeling te komen. Ouders (N=3) willen ook graag praten over de gedragsmatige problemen van hun kind. Ze willen de aanpak van thuis graag afstemmen met die van school. Ouders (N=2) missen in het gesprek ook de tijd en inzet die besteed wordt aan de sociaal-emotionele kant van kinderen. Het gaat volgens hen niet alleen om cognitieve vaardigheden.

4.4 INTERVENTIES VOOR DE ONDERZOEKSSCHOOL

4.4.1 INTERVENTIES DIE LEERKRACHTEN EN DIRECTIE WILLEN ORGANISEREN EN WAARAAN OUDERS WILLEN DEELNEMEN

Middels de vragenlijst voor leerkrachten en directie is gevraagd welke interventies zij graag zouden willen organiseren. Aan ouders is onder andere gevraagd middels de oudervragenlijst aan welke interventies zij zouden willen deelnemen. In figuur 7 staan de resultaten.

Figuur 7: Uitkomsten uit de checklist van leerkrachten (N=8), directie (N=3) en ouders (N=24) over de interventies die ze willen organiseren en waaraan ze willen deelnemen. De x-as geeft weer hoeveel procent van leerkrachten, directie en ouders er positief tegenover staan. De y-as geeft de interventies weer.

Volgens de interviews en vragenlijsten bij ouders, leerkrachten en directie hebben ze deze mening over de volgende interventies:

Meehelpen in de klas

Leerkrachten (N=8) 75% van de leerkrachten wil graag dat ouders meehelpen in de klas. Ze vinden het alleen een zware belasting voor ouders, en ze vinden niet dat ouders overall in te hoeven ondersteunen.

Directie De directie (N=3) ziet het niet als hun taak om dit te organiseren.

Ouders (N=24) 86% van de ouders waardeert het meehelpen in de klas. 14% van de ouders twijfelt. Het ligt eraan wat ze moeten doen. 83% van alle ouders zou hier aan deel willen nemen, gemiddeld eens per kwartaal. 17% twijfelt nog. Zij weten nog niet of ze wel kunnen, vanwege andere drukte.

Meedenken over problemen en het reilen en zeilen in de klas

Leerkrachten Als er problemen zijn in de groep, mogen ouders meedenken in de vorm van een ouderavond. Het gaat de hele groep aan, dus ook alle ouders. Volgens leerkrachten vinden ouders het fijn als ze hierin betrokken worden.

Directie Als dit nodig is, dan wel, aldus de directie.

Ouders Hier zegt 86% van de ouders dit te waarderen. 14% van de ouders waardeert dit niet. Zij vinden dit de taak van de juf of meester. 57% zou daar gemiddeld twee keer per jaar aan willen deelnemen, 29% twijfelt nog en 14% zou dat niet doen.

Meedenken op schoolniveau

Leerkrachten Ze vinden het fijn dat ouders willen meedenken op schoolniveau, maar ze zien het niet als hun taak om dit te organiseren.

Directie Ouders kunnen dat nu al doen in de MR en in de ouderraad. Het is, naar hun mening, wel belangrijk.

Ouders 62% van de ouders waardeert het meedenken op schoolniveau. 19% twijfelt en nog eens 19% van de ouders waardeert dit niet. Een reden die genoemd wordt: 'Het is niet nodig'. 45% zou daadwerkelijk deelnemen, eens per jaar, 23% twijfelt en 32% zou dat niet doen.

Ouderenquêtes en ouderpanels

Leerkrachten Alle leerkrachten zouden dit wel willen organiseren. Zo laat de school zien dat ze de mening van ouders serieus nemen. Het is ook goed om een beeld te krijgen van de mening van ouders, al kan het wel belastend zijn om dit in te vullen en in te leveren voor ouders.

Directie De directie zegt dat het in ontwikkeling is. De school is ermee bezig en vindt dit erg belangrijk. Als ouders hun mening kunnen geven, wordt er voor een deel voorkomen dat er 'schoolplein praatjes' komen, denkt een van de directeuren.

Ouders 38% van de ouders waardeert dit, 29% twijfelt of ze dit zouden waarderen en 33% van de ouders waardeert dit niet. 20% van de ouders zou deel willen nemen aan een ouderpanel, 25% twijfelt en 55% zou daar niet aan willen deelnemen.

28

Ouderkamer waar ouders elkaar kunnen ontmoeten

Leerkrachten 25% van de leerkrachten is hier een voorstander van. Ze vinden het iets voor de ouders om zelf op te zetten. Als ouders elkaar willen spreken doen ze dit wel op het plein, zeggen tegenstanders. Ook denken leerkrachten dat hier weinig belangstelling voor is, omdat veel ouders werken.

Directie Twijfel. De vraag is of dit haalbaar is en praktisch uitvoerbaar, omdat er weinig lokalen zijn. Ook moet er wel voldoende animo voor zijn. De directie heeft er geen hoge verwachtingen van.

Ouders 19% van de ouders zou dit waarderen, 43% twijfelt nog en 38% van de ouders waardeert dit niet. 15% van alle ouders zou daadwerkelijk een bezoek brengen aan de ouderkamer, 40% twijfelt en 45% zou dat niet doen. Zij hebben daar geen behoefte aan. Ze vinden het schoolplein ook een goede plek om kennis te maken. De ouders die eraan zouden willen deelnemen, zouden dat één tot twee keer per jaar doen.

Huisbezoeken

Leerkrachten Ja, heel graag. 88% van de leerkrachten wil dit wel. Er heerst verdeeldheid over de vraag hoe vaak. De ene helft wil het eens per jaar doen, de andere helft eens per twee jaar. Het moet vastgelegd worden in het schoolbeleid, volgens leerkrachten, en in ParnasSys worden geschreven. Leerkrachten die twijfelen, noemen vooral als reden dat het tijdrovend is.

Directie Ze zien eerder de leerkrachten dat doen en vinden het niet hun taak om dat te organiseren. Wel moet het eens per twee jaar minimaal gebeuren.

Ouders 48% van de ouders waardeert deze interventie, 14% twijfelt nog en de overige 38% waardeert dit niet, mede omdat ze het niet nodig vinden. 65% van de ouders zou daar graag aan willen deelnemen, eens per jaar of eens in de twee jaren. 35% van de ouders heeft dat liever niet.

Ouders geven les

Leerkrachten Dit lijkt 88% een heel goed idee. 12% twijfelt, want de lessen kunnen beter gegeven worden door een professional. Ze kunnen wel ter illustratie zijn en ondersteuning bieden. Het is leerzaam voor de leerkracht en kinderen, maar het vergt wel organisatievermogen.

Directie Dit kan als het binnen een thema past, maar de leerkracht blijft eindverantwoordelijke, aldus directie.

Ouders Er zijn ouders die graag (58%) les willen geven over hun beroep of kennis over een bepaald onderwerp. 31% van de ouders twijfelt of ze daaraan zouden deelnemen, 11% zou dat niet willen doen, bijvoorbeeld omdat hun beroep zich daar niet toe leent. Gemiddeld willen de ouders die graag les willen geven, dat eens per jaar doen.

In gesprek gaan met ouders over de opvoeding

Leerkrachten 37% zegt bereid te zijn om met ouders in gesprek te gaan over de opvoeding. De rest van de leerkrachten willen er wel met ouders over praten als ze erom vragen, maar zeggen de GGD te adviseren als informatiebron.

Directie Nee, wat is iets voor de GGD, aldus de directie. Op de brede school is een spreekuur. De directie verwijst ouders daarnaar door.

Ouders 45% van de ouders zou dit waarderen, 20% twijfelt en 35% zegt dit niet te waarderen. De meeste ouders geven als reden het niet nodig te vinden. 55% van de ouders zou wel deelnemen, gemiddeld eens per jaar, als het er komt, 20% twijfelt nog en 25% van de ouders heeft hier geen behoefte aan. Zij vinden het niet 'altijd' nodig.

Thema-avond

Leerkrachten 'Ja' zegt 100%, maar wel een beperkt aantal keren per jaar. Ouders kunnen ook zelf onderwerpen aandragen, aldus een idee van een leerkracht.

Directie Dit gebeurt al, maar is wel belangrijk volgens de directie. Vooral als ouders zelf de keuze hebben om te komen, werkt dat motiverend.

Ouders 57% van de ouders waardeert dit, 19% twijfelt en 24% zegt dit niet te waarderen, omdat ze er geen behoefte aan hebben. 24% van de ouders zouden er daadwerkelijk aan meedoen, eens tot enkele keren per jaar, 48% twijfelt en 28% van de ouders zou dat niet willen doen. Het ligt aan het onderwerp en of ze daar wat aan toe te voegen hebben.

Gesprek over verwachtingen

Leerkrachten Alle leerkrachten willen dit wel doen. Het liefst doen ze dit aan het begin van het jaar, in de eerste twee weken tijdens de kennismakingsgesprekken. Kennismaken met ouders doen ze liever voordat het jaar begint. Een aantal leerkrachten (50%) vindt het een kans om met de ouders en het kind in gesprek te gaan.

Directie Dit is erg belangrijk volgens de directie. Een van de directieleden heeft daar ervaring mee met een vorige school en is daar erg enthousiast over.

Ouders 77% van de ouders vindt dit een goed idee, 14% van de ouders twijfelt of ze dit waarderen en 9% van de ouders lijkt dit niet realistisch. 73% zou hieraan deelnemen, 14% twijfelt en 13% zou dit niet doen. Kennismaking wordt op prijs gesteld, de vraag van een ouder is of dit in de eerste week al kan.

Ouderportaal

Leerkrachten Ouders kunnen op de hoogte gehouden worden van de toetsresultaten van hun kind via de ouderportaal. Leerkrachten willen de ouderportaal openzetten voor ouders, voordat de oudergesprekken plaatsvinden. Ze willen wel dat er tekst en uitleg wordt gegeven aan ouders over de interpretatie van cijfers en scores. Dat kan met de eerste informatieavond.

Directie De directie zegt hier druk mee bezig te zijn om het op te starten. Ze vinden het belangrijk.

Ouders 95% van de ouders waardeert deze interventie, 5% niet. Zij vinden het prima zoals het nu gaat. 88% van de ouders zou hier elke maand op kijken, 12% niet.

HOOFDSTUK 5: CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN DISCUSSIE

Dit hoofdstuk zal conclusies op de verschillende onderzoeksvragen bevatten, om ten slotte een antwoord te geven op de centrale vraagstelling. Dit hoofdstuk eindigt met aanbevelingen en discussie.

5.1 CONCLUSIES

5.1.1 De rolverdeling die door leerkrachten en ouders als wenselijk wordt gezien

Volgens De Wit (2005) is er in de ontwikkeling van educatief partnerschap een ingewikkeld rollenspel. Dat blijkt ook uit paragraaf 4.1. Leerkrachten op de onderzoeksschool vervullen volgens zichzelf de rol van gelijkwaardige partner en zijn eindverantwoordelijk. 50% van de leerkrachten ziet zichzelf als eindverantwoordelijke, terwijl 29% van de ouders die rol toebedeelt aan leerkrachten. Ouders willen dat leerkrachten meer eindverantwoordelijk zijn dan nu (van 29 naar 40%). Leerkrachten en ouders zien ouders beiden als gelijkwaardige partner (37%), maar ouders zijn volgens zichzelf meer actief (46%) dan leerkrachten dat vinden (21%). Ouders willen vooral de rol als gelijkwaardige partner innemen, en zijn voor een overgroot deel (78%) tevreden met de rol die ze nu vervullen. Volgens De Wit (2005) is het belangrijk dat school en ouders elkaar aanvullen. De verwachtingen moeten uitgesproken worden en er moet een beslissing worden gemaakt of er aan die verwachtingen tegemoet gekomen gaat worden. Hieruit blijkt dat leerkrachten duidelijker moeten aangeven wie waar de eindverantwoordelijke voor is. Leerkrachten moeten ervoor zorgen dat ouders een gelijkwaardige rol kunnen innemen, om samen te werken aan de opvoedings- en onderwijsbehoeften van de kinderen.

5.1.2: Educatief partnerschap op andere scholen

Andere scholen zijn, volgens paragraaf 4.2, open naar ouders, voeren interventies uit die bij educatief partnerschap horen, volgen cursussen over dit onderwerp en laten ouders meedenken over het beleid. Ze werken aan wederzijds vertrouwen door middel van informatie-uitwisseling, vragen naar meningen van ouders en ze bouwen contact op door middel van de interventies. Andere scholen in Nederland die werken aan educatief partnerschap vinden begrippen als betrokkenheid, samen verantwoordelijk, bewuste keuzes, ontwikkeling van kinderen, begrip, heldere visie en toekomstgericht erg belangrijk (zie 4.2).

Uit gegevens in het dossieronderzoek blijkt dat op school 1, 2 en 3 wel interventies worden uitgevoerd, die op de onderzoeksschool niet gebeuren, zoals kennismakingsgesprekken, huisbezoeken, ouderportaal, projectafsluitingen, koffiedrinkochtend, thema-avonden, buurtmoeder, Twitter en ouderhulp. In paragraaf 5.1.3 worden deze interventies uitgewerkt om te toetsen of de interventies passend zijn bij de school.

5.1.3: De interventies die volgens de betrokkenen effectief zijn om educatief partnerschap te versterken.

Vaardigheden van leerkrachten

Vaardigheden die alle leerkrachten bezitten zijn: een bereidwillige open houding, vertrouwen opwekken en bereidheid om aan de slag te gaan met opmerkingen van ouders. Vaardigheden die leerkrachten willen uitbreiden zijn: goede gesprekken voeren, contact opbouwen en onderhouden, doelgericht werken, ouders erkennen als partner en geïnteresseerd zijn in ouders. De vaardigheden zijn van belang voor het uitvoeren van de interventies, die passen bij de school.

Uit literatuur blijkt dat scholen vooral moeten werken aan hun communicatie- en partnerschapsvaardigheden (Smit et al., 2006). Er moet een open communicatie zijn en transparantie naar de ouders. Ouders geven aan dat er geen goede communicatie is. De onderzoeker concludeert dan ook dat hier aan gewerkt moet worden. Ook leerkrachten willen die vaardigheid uitbreiden. De betrokkenheid van ouders kan tot stand komen in terloopse momenten. Leerkrachten hebben

interesse nodig in de thuissituatie en moeten zich verplaatsen in de ouder. Ouders geven aan behoefte te hebben aan ouderhulp, en ook leerkrachten willen hulp geven, alleen moet er gelet worden op niet teveel bemoeienis van ouders bij school en hun kind. Dat kan verstikkend werken, volgens Klaassen (2008). De onderzoeker concludeert dat leerkrachten door de interventies, hun vaardigheden kunnen uitbreiden om een goede relatie met ouders op te bouwen.

Interventies voor de school

De volgende interventies willen leerkrachten en directie organiseren en ouders willen eraan deelnemen:

- Leerkrachten leggen huisbezoeken af, eens per twee jaar en leggen dit vast in ParnasSys en de ouders kunnen resultaten van hun kinderen inkijken voor de 10-minutengesprekken in ParnasSys.
- Ouders helpen mee in de klas wanneer het nodig is. Ouders zijn eens per kwartaal daartoe bereid.
- Ouders denken mee over problemen in de klas wanneer het nodig is.
- Ouders geven lessen over een bepaald onderwerp waar ze verstand van hebben en wat aansluit op het thema.
- Ouders denken mee op schoolniveau. Dat kan met enquêtes, ouderpanel en avonden met de directie.

Samengevat blijkt uit paragraaf 4.4 dat, van de interventies die andere scholen binnen Vivente hebben, de onderzoeksschool en ouders het ouderportaal, kennismakingsgesprek en ouderhulp wil inzetten om educatief partnerschap te versterken.

5.2 AANBEVELINGEN

5.2.1 Wenselijke rolverdeling

Uit paragraaf 4.1.3 blijkt dat leerkrachten gelijkwaardig willen zijn en ouders willen dat leerkrachten vooral eindverantwoordelijke zijn. Ouders willen vooral de rol van gelijkwaardige partner innemen, al zien leerkrachten ouders liever de rol van actieve ouder innemen. Uit de literatuur blijkt dat leerkrachten de ouders moeten zien als gelijkwaardige partner en andersom, om educatief partnerschap te kunnen ontwikkelen (De Wit, 2005). Het is aan te bevelen dat leerkrachten de leidende rol op zich te nemen en voor te gaan in het versterken van educatief partnerschap. Educatief partnerschap is immers een proces van een lange adem en volharding van de school (Crozier, 2000).

Volgens de literatuur (Diender, 2012) is het goed dat er duidelijk is wie eindverantwoordelijk is in de ontwikkeling van kinderen. Ouders en leerkrachten zouden er goed aan doen, die eindverantwoordelijkheid bespreekbaar te maken, evenals de verwachtingen tijdens een kennismakingsgesprek. Het is aan te bevelen dit in de visie van de school vast te leggen door de directie. Wederzijdse verwachtingen kunnen in de vorm van een overeenkomst of intentieverklaring worden geformaliseerd (Diender, 2012).

5.2.2 Vaardigheden die leerkrachten willen uitbreiden

Volgens de literatuur (Smit, 2012) hebben leerkrachten vaardigheden nodig om de rol als educatieve partner te kunnen versterken. Uit 5.1.3 blijkt dat leerkrachten goede gesprekken te willen voeren, contact opbouwen en onderhouden, doelgericht werken met ouders en de ouders ook erkennen als partner en geïnteresseerd zijn in de ouders.

Om dit te kunnen bereiken beveelt de onderzoeker het volgende aan:

- Informeer ouders over hun rechten en plichten en over hun rol bij de ontwikkeling van hun kind. Maak wederzijdse verwachtingen van leraren en ouders bespreekbaar.

- Laat van meet af aan zien hoe u met elkaar en met de ouders als ‘partners’ wilt omgaan (omgangsnormen, gelijkwaardigheid, informeren, overleggen, feedback geven, omgaan met probleemsituaties, fouten mogen maken, ondersteunen, waardering uiten wat betreft opvoeding en educatie).
- Wees zo duidelijk mogelijk in de communicatie.
- Benadruk het doel van gesprekken of andere activiteiten en leg daarbij steeds een relatie met het gezamenlijke belang dat ouders en leraren hebben.
- Ontwikkel een diversiteit aan activiteiten: individuele gesprekken, informele groepsontmoetingen, informatie- en discussieavonden en workshops.
- Vraag welke oplossingen ouders zelf zien voor de gesignaleerde knelpunten.
- Bij (na)scholing van de leraren structureel aandacht besteden aan het optimaliseren van de samenwerking met ouders. Focussen op de lange én de korte termijn (Smit, 2012).

5.2.3 Interventies die school, directie en ouders willen uitvoeren

Dit survey-onderzoek en actieonderzoek heeft aangetoond dat de volgende interventies, om wederzijds vertrouwen op te weken zodat educatief partnerschap versterkt wordt, passend zijn bij de school:

- Huisbezoeken afleggen.
- Ouders mee laten helpen in de klas bij activiteiten.
- Ouders mee laten denken over problemen in de klas.
- Ouders geven lessen over hun expertkennis.
- Ouders mee laten denken op schoolniveau.

Door interventies met ouders te plegen, kunnen leerkrachten een relatie opbouwen met ouders, wat resulteert in wederzijds vertrouwen. Alleen met vertrouwen kan er een gesprek worden aangegaan en wordt er naar elkaar geluisterd. (Boers, 2009). Volgens Bolks (2011) wordt er door gesprekken gewerkt aan de ontwikkeling van kinderen. Beek et al. (2007) zegt dat met deze interventies pedagogisch doelen, organisatorische doelen en democratische doelen bereikt worden.

32

Volgens SLO (2009) is samengevat het volgende nodig om educatief partnerschap te kunnen versterken:

- Iedereen (leerkrachten, ouders, kinderen) is betrokken bij het vormen van het schoolbeleid.
- Het is merkbaar dat leraren, kinderen en ouders welkom zijn op de school.
- Iedereen is verantwoordelijk voor het onderwijs en de leerresultaten.
- Gesprekken worden vanuit gelijkwaardigheid gevoerd.
- Iedereen voelt zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn daarop aanspreekbaar.
- Het leerlingendossier is toegankelijk voor leraren en ouders.
- Een heldere visie.
- Iedereen kan zien welke officieel gemelde klachten er zijn, en wat er met de klachten wordt gedaan.
- De opkomst bij bijeenkomsten met kinderen en/of ouders is meer dan 80%.
- Wetten en regels worden door de school actief en helder duidelijk gemaakt en door iedereen nageleefd.

De interventies die de school op korte termijn wil uitvoeren zijn **groen** gekleurd, de interventies die op lange termijn ook uitgevoerd moeten worden, **oranje**. Idealiter gaan scholen met leerkrachten eerst een individueel traject in met ouders en daarna interventies te plegen die met de groep en de school te maken heeft (De Wit, 2005).

De onderzoeker heeft in onderstaand schema concrete aanwijzingen gegeven hoe de groene interventies uitgevoerd kunnen worden en met welke frequentie.

Interventie	Op welke wijze	Hoe vaak
Kennismakingsgesprek Doel: Pedagogisch doel. Ouders leren kennen, wederzijds vertrouwen op te wekken en te praten over opvoedings- en onderwijsbehoeften ten behoeve van de ontwikkeling van het kind.	Ouders krijgen voor de zomervakantie te horen welke leerkrachten hun kind(eren) krijgen. Idealiter gebeuren de kennismakingsgesprekken voor de zomervakantie. Is dit niet te realiseren wegens omstandigheden, dan kan dit in de eerste twee weken.	Een keer per jaar.
Huisbezoeken Doel: Pedagogisch doel. Geïnteresseerd zijn in de ouders, thuissituatie en belevingswereld van het kind.	(Een van beide) leerkrachten leggen eens in de twee jaar huisbezoeken af en noteren een verslag ervan in ParnasSys. Dit kan eventueel gekoppeld worden met een kennismakingsgesprek.	De huisbezoeken duren ongeveer een half uur, gebeuren eens per twee jaar en zijn voor de kerstvakantie afgerond.
Ouders helpen mee in de klas Doel: Organisatorisch doel. Ouderbetrokkenheid te creëren. Benutten van de hulpvaardigheid van ouders.	Ouders worden uitgenodigd middels een brief, geschreven door de groepsmoeder, om mee te helpen in de klas. De groepsmoeder zorgt ervoor dat alle ouders aan de beurt komen.	Minimaal vier keer per jaar. Zorg dat alle ouders de kans krijgen om een keer mee te helpen. Ouders kunnen ook helpen op school in het leesonderwijs, gedurende een kwartaal, eens per week.
Ouders denken mee over problemen in de klas Doel: Organisatorisch doel en pedagogisch doel. Tegemoet kunnen komen aan de opvoedings- en onderwijsbehoeften van kinderen en daarbij de expertkennis van ouders te gebruiken.	Als er problemen in de klas zijn, betreffende de hele groep, kan er een ouderavond worden belegd. De leerkracht nodigt de ouders uit middels een brief.	Afhankelijk van de groep, leerkracht en situatie.
Ouders geven lessen in de klas Doel: Ouderbetrokkenheid bevorderen. Kennis van ouders in te zetten. Relatie met ouders te bevorderen.	Tijdens een thema wordt er middels een brief gevraagd aan ouders wie er iets over kan vertellen. Het is de taak van de leerkracht om dat te regelen.	Minimaal vier keer per jaar. Ouders die dat willen komen minimaal één keer per schoolloopbaan carrière van hun kind op school.
Ouders denken mee op schoolniveau Doel: Kennis en meningen van ouders in te zetten en ouderbetrokkenheid te bevorderen. Dit is een democratisch doel.	De directie zorgt voor enquêtes, een ouderpanel en belegt ouderavonden over bepaalde onderwerpen over de visie van de school.	Twee keer per jaar een enquête, het ouderpanel komt samen op gepaste momenten en er worden twee keer per jaar ouderavonden belegd over bepaalde onderwerpen die de directie aandraagt.

5.3 DISCUSSIE EN VERDER ONDERZOEK

De onderzoeker heeft inzichten gekregen in de meningen van leerkrachten en ouders. Ze heeft in het begin gedacht dat ouders, leerkrachten en directie enthousiast zouden zijn voor alle interventies. Dit is niet gebleken. Ouders hebben aan kunnen geven waar ze wel en niet behoeften aan hebben.

Er is geen eenduidig antwoord te geven waarom er met sommige ouders een samenwerkingsprobleem is, zoals geschetst in de inleiding. Wel komt uit dit onderzoek en uit de literatuur naar voren dat open communicatie erg belangrijk is. De onderzoeker heeft gedacht dat de communicatie tussen ouders en school goed verloopt, maar blijkbaar vinden ouders dat ze van bepaalde zaken niet voldoende op de hoogte zijn.

Er is draagvlak voor educatief partnerschap, alleen moet de school daar wel de leiding in nemen. Met duidelijkheid over de eindverantwoording, kan er goed samengewerkt worden. Leerkrachten en ouders zijn zich bewust van een goede samenwerking, alleen willen leerkrachten meer vaardigheden ontwikkelen om educatief partnerschap vorm te geven.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden op maar één van de drie locaties van de school, met maar een beperkt aantal ouders, terwijl het probleem dat de school ervaart, namelijk de relatie met ouders die af en toe stroef verloopt, schoolbreed is. Dit geeft aanleiding tot de aanbeveling om interventies voor een goede relatie met ouders om educatief partnerschap te versterken, schoolbreed te implementeren. Er is geen onderzoek gedaan naar de meningen op de andere locatie, maar er kan verondersteld worden dat de meningen gemiddeld hetzelfde zullen zijn. Een andere aanbeveling die de onderzoeker doet, is om het onderzoek volgend jaar ook op de andere locaties uit te voeren. De stappen van het onderzoek zijn: vragenlijst meegeven aan ouders, vragenlijst uitdelen aan leerkrachten en daarvan de gegevens analyseren en interpreteren. Er dient dan iemand te zijn die dit onderzoek uitvoert en communiceert over de voortgang naar ouders toe en het team van de school. Bij het werken aan verandering van de school als geheel, is het vergroten van het vermogen om als school te leren van wezenlijk belang. Een lerende school heeft een omgeving waarin mensen voortdurend kunnen leren, van en met elkaar op het niveau van de school en van de klas (Jutten, 2008). Omdat dit onderzoek gebonden is geweest aan tijd, is er geen onderzoek gedaan naar de wijze waarop de interventies uitgevoerd kunnen worden en wat de resultaten daarvan zijn. Het is noodzakelijk voor de school om de aanbeveling van de onderzoeker uit te voeren, voordat er een effect kan worden gemeten. Ook is het van belang om ouderbetrokkenheid bij de school te hebben en te houden (Jenninga, 2000; Pameijer & Van Beukering, 2006; Van der Wolf & Van Beukering, 2009). De onderzoeker beveelt de interventies die passen bij de school dan ook van harte bij de school aan.

Janca Pool
Mei 2013

LITERATUURLIJST

- Beek, S., Rooijen, A. van & Wit, C. de (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Q*Primair.
- Boer, S. de (2009). Vertrouwen in elkaar. In: *Schoolbestuur* (6).
- Booijink, M (2007). *Terug naar de basis*. Onderzoeksrapport. Leiden: Universiteit.
- Bokhorst, K. & Vries, P. de (2004). *Instrumenten voor Interne begeleiders*. Baarn: HB uitgevers.
- Bolks, T. (2011). *Professioneel communiceren met ouders*. Den Haag: Boom Lemma.
- Broersen, A. & Spreij, L. (2009). Parameters in de dynamiek van educatief partnerschap. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 48 (11), 483-492.
- De Vries, P. (2010). *Handboek ouders in de school*. Amersfoort, CPS.
- De Winter, M. (2012). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.
- De Wit, C. (2008). *Educatief partnerschap tussen ouders en school. Visie en praktijk op Wittering.nl*. Den Bosch: KPC Groep.
- De Wit, C. (2005). *Ouders als educatieve partner. Een handreiking voor scholen*. Den Haag: Q*Primair.
- De Wit, C. (2005). *Partnerschap tussen school en ouders. In het belang van het kind*. Den Bosch: KPC Groep.
- Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment. A literature review. London: Department for education skills.
- Diender, A. (2012). Werken aan educatief partnerschap. Geraadpleegd op 7 maart 2013 via: <http://www.onderwijsbeleid010.nl/ouderbetrokkenheid>.
- Harinck, F. (2010). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant
- Janson, D. (2007, december). Brede-school-ontwikkeling als uitdaging voor adviseurs? *S&B nummer 13* (1-5).
- Jenninga, J. (2000). *Zit nu eens even stil*. Amersfoort: CPS.
- Jutten, J. (2008). *De systeemdenker in actie; leidinggeven in een lerende school*. Echt: natuurlijk leren.
- Klaassen, C. (2008). *Scholen op weg naar educatief partnerschap met ouders*. Nijmegen: Radboud universiteit.
- Leraar24 (2013). Dossier: Partnerschap: Ouders – school. PO. Geraadpleegd op 20 mei 2013 via: <http://www.leraar24.nl/dossier/3695/partnerschap-ouders-school-po>

- Lusse, M. (2011). Thema ouderbetrokkenheid. Literatuurverkenning children's zone. Geraadpleegd op 3 mei 2013 via: <http://www.kenniswerkplaats-rotterdamstalent.nl/site/wp-content/uploads/2012/01/Ouderbetrokkenheid-def.pdf>.
- Menheere, A. & Hooge, E. (2010). Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen. Hogeschool van Amsterdam: kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding. Geraadpleegd op 27 maart 2013 via: <http://www.hva.nl/kenniscentrum-doo/wp-content/uploads/2012/04/nr.-05-Ouderbetrokkenheid-in-het-onderwijs-def.pdf>.
- Niels, J. (2011). Literatuursamenvatting R&D Onderwijsbehoeften vanuit het perspectief van ouders, leraar en leerling. APS uitgave.
- Ouderbetrokkenheid.nl (2013). Instrumenten voor ouders. Instrumenten door ouders. Geraadpleegd op 4 mei 2013 via: http://www.ouderbetrokkenheid.nl/content.php?var_content=9.
- Pameijer, N., & Beukering, T. van (2006). Handelingsgericht werken: een handreiking voor de interne begeleider. Leuven/ Den Haag: Acco.
- PsychoWerk (2013). Praktijk voor psychosociale counseling en management. Geraadpleegd op 26 februari via: <http://www.psychowerk.com/opleiding/counseling/Beoordelingslijst.pdf>.
- Rutten, M., Wit, C. de & Lieverloo, L. (2010). Managen van het partnerschap met ouders. Een presente benadering. Geraadpleegd op 3 mei 2013 via: <http://www.kpcgroep.nl/Home/Speciaal%20onderwijs/School%20en%20omgeving/Ouders%20als%20partners.aspx>.
- Scholen met succes. (2012). Schoolklimaat verkennen en verbeteren. Geraadpleegd op 27 maart 2013 via: <http://www.scholenmitsucces.nl/informatiecentrum/s/schoolklimaat>.
- SLLO (2012). Criteria keurmerk Stichting LLO. Geraadpleegd op 10 november van: http://www.sllo.nl/images/documenten/criteria_llo_versie_8_oktober_2012.pdf.
- Smit, F. (2012). Brug naar de toekomst. Meesterklasbijdragen 2. Partnerschap Ouders, school en buurt. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.
- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS - Radboud Universiteit Nijmegen.
- Stevens, L. (2004). *Zin in school*. Amersfoort: CPS.
- Stichting Actief Ouderschap (2010). Creëer een uitnodigend schoolklimaat om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Geraadpleegd op 27 maart 2013 via: <http://actiefouderschap.nl/scholen/projecten/13-creer-een-uitnodigend-schoolklimaat-om-de-ouderbetrokkenheid-te-bevorderen.html>.
- Tveit, D.T. (2009). A parental voice: parents as equal and dependent rhetoric about parents, teachers, and their conversations. *Educational Review*, 61 (3), 289–300.
- Veen, A. (2007). Onderzoeksreportage: Pilot Huisbezoeken. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.
- Van de Laar, M., & Van Rijs, D. (2011). Educatief partnerschap en SWPBS, Samen werken aan goed

gedrag. Geraadpleegd op 29 mei via: <http://www.swpbs.info/Portals/0/SWPBS%202011/7%20Microsoft%20PowerPoint%20-%20Handout%20Workshop%20EP%20en%20PBS%2018-11-11%20v2.pdf>

Van der Schaaf, N. & Berg T. van den (2009). Ouderbetrokkenheid in de brede school. Een literatuuronderzoek naar effectieve manieren om het ontwikkelingsondersteunend gedrag van ouders te stimuleren. Groningen: Hanzehogeschool Groningen /Lectoraat Integraal Jeugdbeleid.

Van der Wolf, K., & Beukering, T. van (2009). *Gedragsproblemen in scholen: Het denken en handelen van leraren*. Leuven / Den Haag: Acco.

Van Velze, A. (2010). *Vertrouwen in de les. Een onderzoek naar hoe leerlingen en docenten het begrip vertrouwen interpreteren*. Utrecht: universiteit.

1. INSTRUMENTEN

1.1 SCHOOL 1, 2 EN 3

Gelezen door:

Datum:

Tijdsinvestering:

Hoe geeft deze school educatief partnerschap vorm?	Welke interventies pleegt de school om educatief partnerschap te versterken?	Welke rolverdeling is er tussen school en ouders	Hoe wordt er gewerkt aan het wederzijds vertrouwen?

38

1.2 VRAGENLIJSTEN EN CHECKLIST

1.2.1 LEERKRACHTEN

1. Heb je een visie op ouderbetrokkenheid? Zo ja, wat is die visie dan?

.....
.....

2. Welke rol van het educatief partnerschap past op dit moment het best bij je?

.....

N.B: Er bestaan de volgende rollen volgens De Wit (2005). Er is ook een combinatie van rollen mogelijk.

- Uitvoerder van opdrachten van het bestuur
- 'Afnemer' van kinderen
- Leverancier van diensten, dienstverlener
- Eindverantwoordelijke die rekenschap en verantwoording aflegt aan belanghebbenden en/of de lokale gemeenschap
- Gebruiker van diensten van de ouder
- Gelijkwaardige partner

3a. Welke rol zou je willen vervullen om educatief partnerschap te versterken?

1^e keus.....
2^e keus.....

3b. Waarom juist deze?

.....
.....

4a. Welke rol zou je willen dat ouders innemen om educatief partnerschap te versterken?

1^e keus.....
2^e keus.....

N.B. rollen van ouders:

- Bestuurder of opdrachtgever
- 'Leverancier' van kinderen
- Passieve of kritische consument of afnemer van diensten
- Belanghebbende die met het oog op het eigen kind of als lid van de lokale gemeenschap rekenschap vraagt
- De actieve ouder, leverancier van diensten
- Gelijkwaardige partner

4b. Waarom juist deze?

.....
.....

5a. Wat is volgens jou de gewenste houding die ouders hebben over leerkrachten?

Voorbeelden van die houdingen: open, interesse in de schoolloopbaan of vorderingen, durf en bereidheid om te spreken over eigen ervaringen, opvattingen, wensen en verwachtingen.

.....
.....

5b. Wat is volgens jou de gewenste houding die leerkrachten hebben over ouders?

Voorbeelden van houdingen zijn: bereidwillig, open, ouders erkennen als gelijkwaardig, geïnteresseerd in de ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van ouders.

.....
.....

5c. Heb je die houding nu al naar ouders toe?

.....

6. Praat je wel eens met ouders over de toekomst van het kind op lange termijn (lees: over 20 jaar)?
Zo ja, waarover dan?

.....
.....

7a. Heb je het idee dat de ouders je serieus nemen en wat doet met je opmerkingen?

.....
.....

7b. Op een schaal van 1 tot 10, waarvan 10 het meest is: hoe vaak praat je negatief over ouders waar de ouders niet bij zijn?

.....

8. Hoe ziet de ideale samenwerking tussen school en ouders er volgens jou uit?

.....

Checklist 1. Vaardigheden			
	Over welke vaardigheden denk je te beschikken?	Op welke manier laat je dit zien? Welke feedback krijg je daarop?	Welke vaardigheden wil je uitbreiden?
Bereidwillige, open houding			
Goede gesprekken voeren			
Contact opbouwen met ouders. Ze leren kennen			
Die contacten ook onderhouden			
Vertrouwen opwekken			
Doelgericht werken met ouders			
Ouders erkennen als partner			
Geïnteresseerd zijn in de ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van de ouders.			
Bereidheid om aan de slag te gaan met opmerkingen en aanbevelingen van ouders			

Checklist 2. Interventies		
Welke interventies zou je willen organiseren om educatief partnerschap te versterken?	Ja/twijfel/nee	Zo ja, hoe? Zo nee of twijfel, waarom?
Kennismaking met ouders op de eerste schooldag		
Eerste gesprek met ouders en kind		
Twee wekelijkse mail over het reilen en zeilen in de klas		
Huisbezoeken afleggen		
Ouders tips geven over de opvoeding thuis		
Het opzetten van ouderenquêtes en ouderpanels		
Visie op ouderbetrokkenheid formuleren		
Ouderbeleid vaststellen en uitvoeren		
Ouderavonden bij eventueel problemen in de klas		
Ouderkamer/koffieochtenden/ ochtenden/middagen/avonden waar ouders elkaar kunnen ontmoeten. Eventueel met een buurtmoeder		
Ouderochtend/middag/avond over verschillende thema's		
Ouders inzetten bij lessen (bijvoorbeeld geschiedenis, beroepen enzovoort)		
De website up-to-date houden met informatie uit de klas		
Bij projectafsluitingen ouders uitnodigen		
Overig....		

1.2.2 DIRECTIE

Checklist 2. Interventies		
Welke interventies zou u willen organiseren om educatief partnerschap te versterken?	Ja/twijfel/nee	Zo ja, hoe (vaak)? Onderliggende reden?
Kennismaking met ouders op de eerste schooldag		
Eerste gesprek met ouders en kind		
Tweewekelijkse mail over het reilen en zeilen in de klas		
Huisbezoeken afleggen		
Ouders tips geven over de opvoeding thuis		
Het opzetten van ouderenquêtes en ouderpanels		
Visie op ouderbetrokkenheid formuleren		
Ouderbeleid vaststellen en uitvoeren		
Ouderavonden bij eventueel problemen in de klas		
Ouderkamer/koffieochtenden/ ochtenden/middagen/avonden waar ouders elkaar kunnen ontmoeten. Eventueel met een buurtmoeder		
Ouderochtend/middag/avond over verschillende thema's		
Ouders inzetten bij lessen (bijvoorbeeld geschiedenis, beroepen enzovoort)		
De website up-to-date houden met informatie uit de klas		
Bij projectafsluitingen ouders uitnodigen		
Overig....		

1.2.3 OUDERS

1. Kies de rol die het beste bij u past (één antwoord):

- ☐ A: Het afleveren van uw kind (u zet uw kind af bij school, verder weinig belangstelling voor de school)
- ☐ B: U maakt gebruik van de diensten van school
- ☐ C: Opdrachtgever (u vertelt de school wat goed is voor uw kind)
- ☐ D: U vraagt de school om verantwoording/rekenschap van wat de school doet
- ☐ E: Actieve ouder (u helpt mee op school)
- ☐ F: Gelijkwaardige ouder (u voelt zich erkent als ervaringsdeskundige en de leerkracht behandelt u als gelijkwaardig)

2a. Welke rol zou u willen vervullen?

1e keus.....

2e keus.....

2b. Waarom juist deze?

.....
.....

3a. Leerkrachten vervullen ook rollen. Welke rol vervult de leerkracht van uw kind nu (één antwoord)?

- ☐ A: Het 'afnemen' van uw kind (de leerkracht past op ze gedurende de dag)
- ☐ B: Levert diensten (zorgt bijvoorbeeld voor activiteiten)
- ☐ C: Voert opdrachten uit van directie en ouders
- ☐ D Eindverantwoordelijke die rekenschap en verantwoording aflegt
- ☐ E: Gebruiker van de hulpvaardigheid van actieve ouders
- ☐ F: Gelijkwaardige leerkracht

3b. Welke rollen zou u willen dat de leerkracht van uw kind inneemt?

1^e keus.....

2^e keus.....

3c. Waarom juist deze?

.....
.....

4. Waar wilt u graag met leerkrachten over in gesprek gaan als u denkt aan de toekomst van uw kind?

.....
.....

5. Wat is volgens u de gewenste houding die leerkrachten hebben over ouders?

Voorbeelden van houdingen zijn: bereidwillig, open, ouders erkennen als gelijkwaardig, geïnteresseerd in de ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van ouders.

.....
.....

6a. Wat is volgens u de gewenste houding die ouders hebben over leerkrachten?

Voorbeelden van die houdingen: open, interesse in de schoolloopbaan of vorderingen, durf en bereidheid om te spreken over eigen ervaringen, opvattingen, wensen en verwachtingen.

.....

 6b. Heeft u die houding nu al?

7a. Heeft u het idee dat de leerkracht u serieus neemt en wat doet met uw opmerkingen?

7b. Op een schaal van 1 tot 10, waarvan 10 het meest is: hoe vaak praat u negatief over leerkrachten waar de leerkrachten niet bij zijn?

8. Hoe ziet de ideale samenwerking tussen school en ouders er volgens u uit?

Welke interventies zou u:	Waarderen Ja/nee/twijfel	Deelnemen Ja/nee/twijfel	Hoelang of hoe vaak? Waarom?
Meehelpen in de klas			
Meedenken over het reilen en zeilen in de klas			
Meedenken op schoolniveau			
Mijn kennis delen met een ouderpanel: meedenken over thema's voor het schoolbeleid			
Bezoek brengen aan een ouderkamer om andere ouders te ontmoeten en elkaar beter te leren kennen			
Huisbezoeken			
Lesgeven over uw beroep, kennis over een bepaald onderwerp			
Met de leerkracht in gesprek gaan over de opvoeding thuis			
Samen met leerkrachten thema-avonden organiseren voor meerdere ouders van verschillende groepen			
De eerste week van het schooljaar praten met leerkrachten over verwachtingen en je welkom voelen			
Ouderportaal waarin vorderingen worden bekeken			
Overig/zelf in te vullen.....			

2. UITWERKING PER SCHOOL

School 1:

Aanwezige Interventies op school 1:	Aanwezig op de onderzoeksschool?
Schoolgids	Ja, digitaal.
Jaarkalender	Ja, papierenversie.
Informatieavond	Ja. Eén keer aan het begin van het jaar.
Dagelijks de mogelijkheid om met de directie te spreken	Ja, mogelijk op één van de drie locaties.
Digitale informatiebrief elke 2 weken	Ja, informatiebrief over de hele school.
Aparte afspraken met de leerkrachten	Nee, mits noodzakelijk.
Ouderavond	Nee.
10-minutengesprekken	Ja. 5 keer per jaar.
Rapport	Ja. 2 keer per jaar.
Ouderportaal	Nee. Dat komt nog wel.
Inloop uur 3x per jaar	Nee.
Medezeggenschapsraad	Ja.
Oudervereniging	Ja.
Hulp van ouders bij activiteiten	Nee, heel af en toe.
Groepsouder	Ja. Elke groep heeft dat.

School 2:

Interventies	Aanwezig op de onderzoeksschool?
Kennismaking op de eerste schooldag	Nee.
Koffiedrinken op maandagochtend	Nee.
Projectafsluitingen	Nee.
Algemene informatieavond	Ja.
Ouderochtend/middag	Nee.
Vieringen	Ja.
Eindfeest	Ja, soms.
Wekelijks 'De Nieuwsbrief'	Nee. Tweewekelijks.
Jaarlijks een schoolgids	Ja.
Jaarverslag	Nee. Niet naar ouders toe.
Website	Ja.
Ouderraad	Ja.
Medezeggenschapsraad	Ja.
De buurtmoeder	Nee.
Ouderochtenden over verschillende thema's	Nee.

School 3:

Interventies	Aanwezig op de onderzoeksschool?
Informatieavond	Ja.
Gesprekken met leerkracht en ouders (eerste gesprek met kind)	Nee. Niet het eerste gesprek met het kind.
Open schoolmorgens	Ja. Voor ouders.
Eens per maand koffieochtend	Nee.
Afsluiting van een project en viering	Nee.
Tweewekelijks de nieuwsbrief via de mail	Ja.
Website	Ja.
Twitter	Nee.
Huisbezoek 2 keer per schoolloopbaan	Nee.
Spreekavonden	10-minuten gesprekken wel.
Rapport en kwaliteiten map	Nee, geen kwaliteitenmap.
Ouderraad	Ja.
Ouderavond of thema-avond	Nee.
Het slotfeest	Het ene jaar gaat het wel door, andere jaar niet.
Medezeggenschapsraad	Ja.
Ouderportaal	Nee.
Ouderhulp	Groepsmoeder wel, dit meestal niet.